

طراحی الگوی برنامه درسی سواد چندفرهنگی

دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان^۱

Model of Multicultural Literacy Curriculum for Students and Teachers of Farhangian University

S. Afzali, A. Sadeghi, N. Mousapour, Mostafa Ghaderi

Abstract: The present study was conducted with the aim of designing a model of multicultural literacy curriculum for students and teachers of Farhangian University. The approach of this research is mixed descriptive and its statistical population includes a small part of university-cultural university students, the sampling method was to select student-teachers from random clusters. Research method; Using a questionnaire with three components of multicultural knowledge, multicultural attitude and multicultural skills, and in the qualitative section, systematic analysis was used to find the components of multicultural literacy. In a small part, the results of this study indicated that the multicultural literacy of university students, teachers and educators was relatively good in the multicultural dimension and moderate in the multicultural dimension, but not at the desirable level in the multicultural dimension. According to the current situation of multicultural literacy of students and teachers, a model was designed and validated for the desired situation.

Key words: Literacy, Multicultural Literacy, Multicultural Literacy ,Curriculum, Student-

سعیده افضلی^۲، علیرضا صادقی^۳، نعمت اله موسی پور^۴، مصطفی قادری^۵

چکیده: هدف پژوهش حاضر طراحی الگوی برنامه درسی سواد چندفرهنگی دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان بود که با استفاده از روش تحقیق آمیخته از نوع تشریحی انجام شد. در بخش کمی از روش توصیفی-پیمایشی و در بخش کیفی از روش تحلیل مرور نظام مند استفاده شد. جامعه آماری در قسمت کمی شامل دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان کشور بود و با بهره گیری از روش نمونه گیری خوشه ای تصادفی بر اساس جدول کرجسی و مورگان ۳۸۲ نفر انتخاب شدند. ابزار مورد استفاده پرسشنامه سنجش سواد چندفرهنگی صادقی (۱۳۹۹) مشتمل بر سه مولفه ی دانش چندفرهنگی، نگرش چندفرهنگی و مهارت چندفرهنگی بود که با کمک ۱۰ نفر از اساتید صاحب نظر، روایی پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفت، و بر اساس آلفای کرونباخ، پایایی آن، ۰.۸۵ به دست آمد. یافته ها حاکی از آن بود که سواد چندفرهنگی دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان در بعد دانش چندفرهنگی در سطح نسبتاً مطلوب و در بعد نگرش چندفرهنگی در سطح متوسط بود، اما در بعد مهارت چندفرهنگی در سطح مطلوبی قرار نداشت. در بخش کیفی پژوهش پس از مطالعه بیش از ۱۲۰ مقاله و کتاب (داخلی و خارجی) در زمینه موضوع مورد نظر، در نهایت ۳۸ عنوان مقاله و کتاب مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. ابزار لازم برای انجام این پژوهش چک لیست ها و کاربرگ ها و یادداشت برداری بود و تجزیه و تحلیل داده ها از روش تحلیل نظام مند انجام شد که از میان ۲۳۶ عبارت، پس از طی مراحل کدگذاری، ۱۰۵ کد باز و ۱۵ کدمحوری، که الگوی برنامه درسی سواد چندفرهنگی دانشجومعلمان بر اساس آن طراحی شد. این الگو مشتمل بر شش مولفه اساسی -ایجاد وفاق و اتحاد در عین تکثرگرایی؛ -پروورش شهروند فعال، دموکراتیک، محلی و جهانی؛ -تعالی کلاس جهانی؛ -کرامت انسانی (توجه به دیگری)؛ - معرفی فرهنگ های مختلف؛ -توسعه تفکر انتقادی) بوده و با استفاده از عناصر دهگانه طراحی شد.

۱. تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۱۱/۰۵، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۰/۰۵

۲. دانشجو دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه فرهنگیان، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، تهران، ایران، رایانامه fanab.1156@gmail.com

۳. دانشیار دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه علامه طباطبائی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، تهران، ایران، (نویسنده مسئول) رایانامه sadeghi.edu@gmail.com

۴. استاد دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه هرمزگان، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، هرمزگان، ایران، رایانامه n_mosapour@yahoo.com

۵. دانشیار دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه علامه طباطبائی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، تهران، ایران، رایانامه m.ghaderi@atu.ac.ir

Teacher

واژگان کلیدی: سواد، سوادچندفرهنگی، برنامه درسی
سوادچندفرهنگی، دانشجومعلم

مقدمه

بیانیه رسمی یونسکو^۶، برداشت جدیدی از سواد را مطرح کرده است. در این بیانیه، سواد به صورت چندگانه و چندبعدی مورد توجه قرار گرفت. از دیدگاه یونسکو، تعریف جامعی از سواد در قرن ۲۱ ارائه شده است، کسی که سواد خواندن و نوشتن دارد تنها بخش کوچکی از سواد لازم در قرن بیست و یکم را دارد. یونسکو تاکید می‌کند کسی را می‌توان با سواد دانست که دارای سواد عاطفی، سواد ارتباطی، سواد مالی، سواد رسانه‌ای، سواد تربیتی و سواد رایانه‌ای

---

⁶. UNESCO

باشد. آیزنر بیان می‌کند سواد از دو جزء تشکیل شده است: جزء اول که ابزارهای سواد نامیده می‌شود عبارتند از خواندن، نوشتن، حساب کردن و حل مسائل و جزء دوم که محتوا خوانده می‌شود شامل: دانش، بینش، ارزش و مهارت‌هایی است که به فرد این توان را می‌دهد که بتواند زندگی خود را حفظ کرده و با عزت زندگی کند و بیشتر توانایی‌های خود را پرورش دهد. سواد عبارت است از قابلیت رمزگشایی و رمزگردانی از معنا و مفهوم، صرف نظر از قالب یا فرم اجتماعی که معنا با استفاده از آن ابراز شده است. امروزه به سبب پیشرفت علم، انسان‌ها به سواد علمی، سواد عددی، سواد سلامتی، سواد تحلیلی، سواد نژادی، سواد بوم شناختی، سواد روانی، سواد اطلاعاتی، سواد بصری و سواد فرهنگی نیز توجه کرده اند (مهرمحمدی، ۱۳۹۷).

در نیمه دوم دهه ۱۹۸۰، اصطلاح "سواد فرهنگی" توسط فرهنگ‌شناس آمریکایی بنام ادی هیرش^۷، مورد استفاده علمی قرار گرفت. وی نویسنده "فرهنگ سواد فرهنگی" (۱۹۸۸) و "دیکشنری جدید سواد فرهنگی"^۸، بود که در چندین نسخه به چاپ رسید. سواد فرهنگی؛ به توانایی درک یک یا چند فرهنگ خاص اشاره دارد. سواد فرهنگی تقریباً مشابه سواد توانایی خواندن و نوشتن است. منظور از سواد فرهنگی، شناخت میدان‌های فرهنگی مختلف یا شناخت قواعد نوشته و نانوشته، گونه‌ها، گفتمان‌ها، انواع سرمایه‌ها، ارزش‌های فرهنگی موجود، زمینه‌ها و ملزوماتی است که بر عمل انسان‌ها تاثیر می‌گذارند. این سواد در زمینه فرهنگ ملی (ستنی) و ایده آن با افزایش سطح دانش در مورد سنت‌ها و آداب و رسوم، رقص‌های محلی، موسیقی و شعر همراه است (سرگیوا^۹ و همکاران، ۲۰۱۹).

7. E.D. Hirsch

8. Cultural literacy

4. Sergeeva et al.

آیزنر^۹ (۱۹۹۸) دو برداشت متفاوت نسبت به سواد فرهنگی بیان می کند. برداشت اول تعریفی ایستا از این مفهوم عرضه می کند که به فهرست کردن همه مفاهیم یا اطلاعات اساسی یا پایه که یک فرد باید بداند منتهی می شود. مثلاً صحبت کردن در مورد فوتبال مستلزم داشتن اطلاعاتی درباره قواعد و مقررات فوتبال و تیم ها و بازیکنان معروف است. همچنین یک تعریف پویا نیز از سواد فرهنگی ارائه شده است که هم بر مجموعه ای از شناخت های پایه و اساسی و هم بر کارآمدی های مورد نیاز برای تعمیق این شناخت و گردآوری و استفاده از اطلاعات جدید مبتنی است. در یک جامعه چندفرهنگی، سواد فرهنگی به معنی تسامح، تساهل و مدارای بیشتر، درک و دیالوگ آزاد بین هویت های اجتماعی، قومی، و مذهبی مختلف و احترام به عقاید دیگران و پذیرش تفاوت های فرهنگی است.

نیتو^{۱۰} (۲۰۰۴) معتقد است که اصولاً مفاهیمی مانند نژاد، قومیت و فرهنگ در یک بستر اجتماعی شکل گرفته و صرفاً نشانگر ویژگی های زیستی افراد نیست از این منظر پدیده چندفرهنگی ناظر به خودآگاهی شناخت فرهنگ خودی و روابط بین فرهنگی، فهم تنوع فرهنگی، شناخت بدفهمی های رایج میان فرهنگ ها، عدم حساسیت و سوءگیری نسبت به فرهنگ خاص و کسب دانش فرهنگی می باشد. به اعتقاد صادقی (۱۳۹۱) چندفرهنگی مفهومی است نسبتاً جدید که حضور چند فرهنگ متفاوت را در کنار هم تداعی می کند و جوامع چندفرهنگی، جوامعی هستند که در آن ها چند فرهنگ مختلف بنا به دلایلی بطور هم زمان در کنار یکدیگر امکان زیست پیدا کرده اند.

سواد چندفرهنگی با توجه به تنوع فرهنگی و عدالت اجتماعی و با توجه به مسائل دشوار مانند تبعیض نژادی و ظلم نسبت به دیگر اقوام، موجب تقویت آگاهی فرهنگی افراد می شود. داشتن سواد چندفرهنگی به دانش آموزان کمک

---

^۹. Eisner

^{۱۰}. Nieto

می‌کند تا مهارت‌ها و نگرش‌های قرن ۲۱ را در خود توسعه دهند و برای تبدیل شدن به شهروندانی فعال در جهت رسیدن به عدالت اجتماعی در جوامع تلاش نموده و موفقیت لازم را کسب نمایند. به دلیل رشد نژاد، زبان و تنوع قومی در کشورها، سواد چندفرهنگی باید به نحوی عمل کند که دانش-آموزان را در قرن ۲۱ با کارکردی موثر و مفید به جامعه تحویل دهد (لوونشتاین^{۱۱}، ۲۰۰۹). بطوری که بتوانند به راحتی با دیگر اقوام ارتباط برقرار نمایند و معلمان با داشتن سواد چندفرهنگی می‌توانند نقش مهمی در این راستا ایفا نمایند. نظام تعلیم و تربیت هر جامعه‌ای برای زنده نگه داشتن خرده فرهنگ‌ها و همچنین زیست مسالمت‌آمیز آن‌ها در کنار یکدیگر باید بر یک برنامه‌درسی چندفرهنگی تاکید کند (ملکی پور و حکیم زاده، ۱۳۹۸).

برنامه درسی چندفرهنگی به عنوان یک برنامه درسی تعریف شده است که از جامعه چندفرهنگی به عنوان پایه واقعیت استفاده می‌کند که به نیازهای فرهنگی یادگیرندگان پاسخ می‌دهد و همچنین احترام به دیگر شیوه‌ها و سبک‌های فرهنگی را تقویت می‌کند (هان و توماس^{۱۲}، ۲۰۱۰). از دیدگاه گورسکی^{۱۳} (۲۰۱۰) برنامه‌درسی چندفرهنگی بیانگر یک رویکرد پیشرونده برای متحول کردن و دگرگون ساختن مدارس و مراکز آموزشی است که به گونه‌ای کل‌گرایانه همه فعالیت‌های آگاهانه یا ناآگاهانه تبعیض‌آمیز در نظام آموزشی را مورد نقادی قرار داده و در صدد حذف آن‌ها برمی‌آید، این رویکرد برنامه‌درسی بر بنیاد مفاهیمی همچون عدالت اجتماعی و برابری آموزشی و تسهیل تجارب آموزشی مبتنی است که از طریق آن دانش‌آموزان از نظر فردی به یادگیرندگانی رشد یافته و از نظر اجتماعی به شهروندانی آگاه و فعال در سطوح محلی، ملی و جهانی مبدل می‌شوند. بنابراین برای پرورش چنین

¹¹. Lowenstein

¹². Han, H. S. & Thomas, M. S

¹³. Goreski

دانش‌آموزانی نیاز به معلمانی هست که خود حائز دانش و سواد چندفرهنگی باشند.

حال در جامعه ایران با وجود تنوع قومیت‌ها و فرهنگ‌ها، لازم است معلمان این جامعه نیز با سواد چندفرهنگی آشنایی مناسبی پیدا کنند. در ایران با توجه به محیط چندفرهنگی و عدم برخورداری اکثر معلمان از سواد چندفرهنگی و آموزش‌هایی در این خصوص، امکان ایجاد مشکلات و چالش‌هایی برای دانش‌آموزان وجود دارد با توجه به اینکه تعداد زیادی از معلمان از طریق دانشگاه فرهنگیان جذب وزارت آموزش و پرورش می‌شوند پس این دانشگاه به عنوان مرکز اصلی (مرکز ثقل) تعلیم و تربیت معلم کشور مطرح نظر است. حال در جامعه ایران با وجود تنوع قومیت‌ها و فرهنگ‌ها، لازم است معلمان این جامعه نیز با سواد چندفرهنگی آشنایی مناسبی پیدا کنند.

سواد چندفرهنگی کمک می‌کند تا فرد به رها ساختن خود از محدودیت‌های قوم مدارانه دست‌یافته و نسبت به آگاه‌کردن خود از جوامع مختلف گامی موثر بردارد. به طوری که ایجاد بستر و زمینه مناسب برای شکوفایی استعدادها و دیگران و هدایت آن‌ها در جهت ایفای نقش مولد و سازنده در محیط‌های چندفرهنگی دغدغه فرد می‌شود. کولسینا^{۱۴} (۲۰۱۸) در مقاله خود تحت عنوان چندفرهنگی در آموزش عالی به این مطلب اشاره کرده است؛ بسیاری از کشورهای جهان به اهمیت و ضرورت دانش چندفرهنگی توجه کرده و با طراحی و تدوین برنامه‌های درسی با چنین رویکردی، سعی در تربیت فراگیرانی آشنا به مهارت‌های زندگی در یک جامعه چندفرهنگی نموده‌اند، از جمله این کشورها می‌توان استرالیا، کانادا، آمریکا، مالزی و هند و... اشاره نمود.

---

¹⁴. Kolesina

نیتو (۱۹۹۲) عنوان می‌کند که دانش چندفرهنگی معلمان؛ آنها را وامی‌دارد تا یادگیری‌های خود را به منظور تحقق عدالت اجتماعی بکارگیرند و در ادامه می‌گوید: «آموزش چندفرهنگی، آموزش و پرورشی انتقادی و آزادی‌خواه است، رویکرد چندفرهنگی، تنوع را ارج نهاده و مشوق تفکر انتقادی، تامل و عمل است. بر این اساس؛ رویکرد چندفرهنگی با در نظر گرفتن زمینه‌های بسیار متنوع فرهنگی، زبانی، مذهبی، قومی و نژادی موجود در جوامع معاصر از این اقلیت برخوردار است که برخی از مشکلات و مسایل فرا روی سیاست‌گذاران تعلیم و تربیت را که تعهد جدی نسبت به ارزش ذاتی تنوع فرهنگی و لزوم حفظ آن دارند را، برطرف می‌سازد. زیرا تعلیم و تربیت وسیله‌ای برای تامل و نیز انعکاس تنوع فرهنگی است» (حاتمی و قاسمی، ۱۳۹۵).

دانشگاه فرهنگیان بعنوان سازمانی که مسئولیت اصلی تربیت معلم را در کشور بر عهده دارد، در متحول کردن نظام آموزشی از جایگاه والایی برخوردار است؛ و انجام اصلاحات اساسی در روش‌ها و رویکردهای فرهنگی و برنامه‌های درسی، بدون تحول در نگرش معلمان، ارتقاء دانش تخصصی و مهارت‌های حرفه‌ای آنها کاری غیرممکن خواهد بود. پس لازم و ضروری است تا زمینه توجه به سواد چندفرهنگی برای دانشجومعلمان در همین‌جا(دانشگاه فرهنگیان) شکل گرفته و به آنها آموزش داده شود. دانش چندفرهنگی یک موضوع پیچیده با مفاهیم بسیار است که برای معلمان مهم است تا از عمق آن آگاهی کامل یابند و برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد آن زمان صرف کنند. البته بنظر می‌رسد که در دوران تحصیل بویژه در درون خوابگاه‌ها، بطور طبیعی افراد با فرهنگ‌ها و اقوام مختلف آشنا شده و نسبت به آداب و رسوم شهرها و اقوام دیگر به کسب اطلاعاتی نایل می‌شوند، و همچنین با وجود اساتید و مدرسانی که از اقوام و فرهنگ‌های گوناگون در دانشگاه تدریس می‌نمایند، بیش و کم به دانش چندفرهنگی دانشجویان افزوده می‌شود اما آنچه که

مورد نظر است آموزش چندفرهنگی و کسب سواد چندفرهنگی بطور ساختاریافته و نظام‌مند در دانشگاه فرهنگیان مطرح نظر می‌باشد.

کسب سواد چندفرهنگی جزئی از رویکرد آموزش عمومی لازم برای معلمان است، که به ایجاد یک جامعه دموکراتیک یکپارچه که در آن، افراد می‌توانند فرهنگ و هویت‌های شخصی‌شان را حفظ کنند، کمک می‌کند. هدف این آموزش، تربیت افرادی است که بتوانند در محیط متنوع امروزی فعالیت کنند و به دیگر فرهنگ‌ها احترام بگذارند؛ به عبارت دیگر، هدف این نوع آموزش شکل‌دهی به درک و دریافت افراد از تنوع فرهنگ‌های موجود در جهان و ایجاد نگاه مثبت نسبت به ویژگی‌های فرهنگی، تمدنی و قومی مختلف است.

لذا این معلمین هستند که در این جریان‌سازی، نقش بسیار مهمی را ایفا می‌نمایند و توجه به سواد چندفرهنگی معلمان اینجاست که نمود پیدا می‌نماید. زیرا معلمانی که فاقد سواد چندفرهنگی می‌باشند چگونه می‌توانند در ایجاد زمینه پیوند اقوام و نژادهای جامعه و وحدت‌بخشی فرهنگی و ایجاد وحدت ملی و احترام به قومیت‌ها و فرهنگ‌ها در میان دانش‌آموزان و به طبع آن در جامعه بدرستی ایفای نقش نمایند؟ امروزه حضور فرهنگ‌ها در کنار یکدیگر با توجه به تعاملات گسترده فیزیکی و مجازی میان افراد، احتمال ایجاد چالش و تنش در میان افراد و فرهنگ‌ها را افزایش داده است. بدین جهت ایجاد تفاهم و تعامل میان آن‌ها درجهت همزیستی مسالمت‌آمیز و رفع سوءتفاهم‌های احتمالی ضرورت مضاعف می‌یابد (صادقی، ۱۳۹۱). بر اساس دلایلی که به آن در ادامه اشاره می‌گردد ضرورت توجه به این امر اهمیت پیدا می‌کند، مهاجرت به شهرها و کشورهای مختلف جهان. آیات و روایات معتبری که در آن درخصوص توجه به فرهنگ‌ها و اقوام اشاره شده است. همچنین نقش و اهمیت والای معلم در نظام آموزشی غیر قابل کتمان است، با توجه به اینکه دانش‌آموزان، معلم را الگوی خود قرار داده و از ایشان تأسی می‌جویند؛ اگر یک معلم بدلیل عدم آگاهی و سواد کافی در برخورد با قومیت‌ها و زبان‌های

گوناگون (چند فرهنگی) مرتکب اشتباه و یا برچسب‌زنی به فراگیری بشود، در نتیجه جبران این عملکرد نادرست به راحتی امکان پذیر نخواهد بود، پس دانشگاه فرهنگیان بعنوان مرجع تعلیم و تربیت نومعلمان بنظر می‌رسد که باید با برنامه‌ریزی منسجم‌تر و دقیق‌تر و یا قرار دادن سرفصل درسی مشخصی برای تمامی رشته‌ها به این موضوع اهتمام بیشتری نماید. زیرا صاحب‌نظران معتقدند لطمات اخلاقی که ممکن است معلمان به فراگیران وارد نمایند قطعا تاثیرگذاری عمیقی در روح و روان آن‌ها خواهد داشت و به راحتی از ذهن آنها پاک نخواهد شد.

پینگ هوانگ و یائوچنگ و فویانگ^{۱۵} (۲۰۱۶) بیان می‌کند که آموزش چندفرهنگی از اهمیت بالایی برخوردار است و مدارس باید مساوات را در رابطه با آموزش در نظر بگیرند و همه دانش‌آموزان، صرف نظر از سوابق قومی خود، باید از فرصت‌های یادگیری یکسانی برخوردار شوند تا بتوانند پتانسیل پنهان خود را برآورده کنند. از طرفی آکیبا^{۱۶} (۲۰۱۱) معتقد است؛ معلمان نقش اساسی در آموزش چندفرهنگی دارند. سواد چندفرهنگی که خود معلمان دارند، تأثیر بسزایی در اجرای آن‌ها بر آموزش چندفرهنگی و توانایی یادگیری دانش‌آموزان دارد. سواد چندفرهنگی معلمان شامل درک و هویت فرهنگی خاص خود، شناخت و حمایت از فرهنگ‌های دیگر و دیدگاه فرهنگی بدون تعصب و کلیشه است. همچنین بنکس^{۱۷} (۲۰۰۶) نیز اشاره دارد که معلمان باید مفاهیم تمایز، دانش فرهنگی و زبانی، ادراک متنوع و سواد چندفرهنگی را درک کنند تا بتوانند فرم و چارچوب درستی برای برنامه‌درسی جامع تولید کنند.

15. Ping Huang, Yao Cheng & Fu Yang

16. Akiba

17. Banks

در تحقیقی که گی و هاوارد^{۱۸} در سال ۲۰۱۰ در دانشگاه هاروارد انجام داده اند. دلایل مختلفی برای اهمیت آموزش چندفرهنگی مطرح شده است. نویسندگان معتقدند که آمادگی صریح حرفه‌ای به دلیل افزایش اختلافات نژادی، فرهنگی و زبانی بین معلمان (عمدتاً اروپایی و آمریکایی) و دانش-آموزان به طور فزاینده‌ای از گروه‌های قومی مورد نیاز است. دو عامل دیگر بر لزوم آموزش چندفرهنگی بیشتر معلمان تأکید دارد که عبارتند از: ترس از تنوع و مقاومت در برابر برخورد با قوم و نژاد پرستی؛ که غالباً توسط دانش‌آموزان در برنامه های آموزش معلمان بیان می شود. برای غلبه بر این مشکلات و آماده سازی بهتر معلمان کارآمد و مؤثر، نویسندگان یک برنامه دو بخشی از توسعه حرفه‌ای را پیشنهاد کردند.

همچنین سیفتی^{۱۹} پژوهشی با عنوان «چارچوب مفهومی در مورد صلاحیت های آموزش چندفرهنگی معلمان» در مجله دانشکده آموزش، دانشگاه هاکیته در سال ۲۰۱۵ انجام داده است. هدف از این مطالعه، ایجاد یک چارچوب مفهومی برای صلاحیت های مهم آموزش چندفرهنگی است که باید معلمان از آن برخوردار باشند که در محیط های چندفرهنگی فعالیت کنند. این مطالعه مبتنی بر ادبیات چندفرهنگی با هدف ایجاد صلاحیت های فرهنگی برای معلمان، درسه بعد: تعیین چارچوب مفهومی بر اساس تئوری انتقادی آموزش چندفرهنگی، تئوری انتقادی، نظریه انتقادی بحرانی شکل گرفت.

هواس بیگی و صادقی (۱۳۹۸) مطالعه پژوهشی با عنوان «مفهوم پردازی فرایند آموزش چندفرهنگی از منظر معلمان اقوام ایرانی» را انجام دادند. با توجه به اینکه این پژوهش با هدف مفهوم پردازی فرایند آموزش چندفرهنگی از دیدگاه معلمان اقوام ایرانی، و با روش کیفی و با تأکید بر نظریه داده بنیاد انجام شد؛ معلمان شش قوم ایرانی (آذری و ترک، بلوچ، ترکمن، عرب، کرد و

18. Gay & Howard

19. Ciftci

لر) در دوره آموزش ابتدایی را مورد مطالعه قرار دادند. هدف این پژوهش، ارائه ی نظریه بوده است. نظریه ای که در این پژوهش بر مبنای تحلیل داده‌ها و به شیوه‌ی مصاحبه نیمه ساختار یافته گردآوری و تحلیل شده است، که تحت عنوان «نظریه بایستگی آموزش چندفرهنگی» نامگذاری شد. این نظریه، مبین الزام در توجه به آموزش چندفرهنگی در جامعه است. نوع نگاه کنونی به چندفرهنگ گرایی در جامعه‌ی ایران، نگاهی محافظه کارانه و سنتی است که در پی اشاعه و بازتولید فرهنگی موجود بوده و به موجودیت فرهنگ نگاه ثابت و از پیش تعیین شده و لاهوتی دارد.

با تامل در یافته‌های پژوهش عراقیه و فتحی واجارگاه (۱۳۹۱) با عنوان «جایگاه چندفرهنگی در آموزش مدرسه‌ای و آموزش عالی» می‌توان گفت به نظر می‌رسد آموزش مدرسه‌ای در زمینه آموزش چندفرهنگی دارای ضعف بوده و دانش آموزان دوره‌ی متوسطه به عنوان برون داد نهایی آموزش عمومی که وارد آموزش عالی خواهند شد از آموزش لازم در این خصوص برخوردار نبوده و این مساله در دانشگاه برای ایجاد فضای سازگاری و توافق میان فرهنگ‌ها، زمینه ساز موانعی خواهد گردید. همچنین به نظر می‌رسد تا حد زیادی ارتباط مستقیمی بین کاهش خزانه فرهنگ ملی و بی اعتنایی به عناصر اساسی فرهنگ‌های بومی و بحران هویت در شهروندان ایرانی وجود داشته باشد. جایگاه بالاتر و برتری فرهنگ فارس بر سایر فرهنگ‌های آذری، لری، عرب، ترکمن، گیلک، بلوچی و... بر اثر گذشته تاریخی و ابعاد پیچیده‌ای شکل گرفته که تغییر آن دشوار بوده و یکی از راهکارهای آن مستلزم توجه به جایگاه آموزش چندفرهنگی در برنامه‌درسی است.

لذا توجه به برنامه‌درسی چندفرهنگی در دانشگاه فرهنگیان به جهت تاثیرگذاری بر روی اندیشه‌های نومعلم‌ان و اشاعه برنامه‌درسی چندفرهنگی به طور خاص، اهمیت توجه به امر پژوهش در این مقوله را بیش از پیش می‌نماید. زیرا اگر برنامه‌درسی چندفرهنگی در کشور چندفرهنگی مثل ایران از

درجه اهمیت ساقط شود نتایج نامطلوبی چون عدم احترام به قومیت‌ها و فرهنگ‌ها و عدم وحدت و انسجام ملی و... در جامعه شایع خواهد شد که تأثیرات جبران ناپذیری در فرهنگ کشور خواهد گذاشت. دانشگاه فرهنگیان بعنوان اصلی‌ترین مرکز تعلیم و تربیت معلمان در کشور، فاقد برنامه درسی منسجم و ساختارمند درخصوص سواد چندفرهنگی می‌باشد؛ لذا بنظر می‌رسد باید حتماً به آن پرداخته شود. در نتیجه در ابتدا سوالی که مطرح می‌شود این است که الگوی برنامه درسی سواد چندفرهنگی دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان دارای چه مولفه‌هایی است و اعتباریابی آن چگونه می‌تواند انجام شود؟

روش تحقیق

از آنجا که این پژوهش درصدد طراحی الگوی برنامه‌درسی سواد چندفرهنگی دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان است، از نظر هدف از نوع کاربردی و با استفاده از روش آمیخته از نوع تشریحی انجام شده است و از لحاظ گردآوری داده‌ها در قسمت کمی از روش توصیفی از نوع پیمایشی استفاده شده است. که در واقع به تعیین وضعیت موجود سواد چندفرهنگی دانشجومعلمان می‌پردازد. جامعه آماری در این قسمت شامل دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان کشور است که تعداد آنها در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۹ برابر با ۶۸۱۹ نفر بوده است و بعنوان نمونه شش استان بصورت هدفمند با توجه به تنوع اقوام و فرهنگ‌های مختلف موجود در آنها انتخاب گردید، که این استان‌ها عبارتند از: استان‌های ۲۰ تهران، کرمانشاه، خوزستان، سیستان و بلوچستان، گلستان، آذربایجان غربی. روش نمونه‌گیری برای انتخاب

---

۱۵. با توجه به سابقه کاری محقق در دانشگاه فرهنگیان (بیش از ۲۰ سال) و بازدید و بررسی اکثر استان‌های کشور، طبق بررسی‌های به عمل آمده همواره میزان تنوع پذیرش دانشجومعلمان از اقوام و فرهنگ‌های مختلف در استان‌های نام برده شده بیش از استان‌های دیگر بوده است. لذا این استان‌ها بعنوان نمونه انتخاب گردیدند.

دانشجومعلم‌ان در این شش استان از نوع خوشه‌ای تصادفی بوده و برای تعیین حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران، تعداد کل نمونه در مجموع ۳۸۲ نفر مشخص گردید. ابزار پژوهش در قسمت کمی پرسشنامه سنجش سواد چندفرهنگی صادقی^{۲۱} (۱۳۹۹) بوده شد که مشتمل بر سه مولفه‌ی دانش چندفرهنگی، نگرش چندفرهنگی و مهارت چندفرهنگی طراحی گردید. به منظور بررسی روایی پرسشنامه از نظر روایی صوری و محتوایی ۱۰ نفر از استادان صاحب نظر (به صورت هدفمند) انتخاب و پرسشنامه در اختیار آنها قرار داده شد و سنجش پایایی پرسشنامه نیز با استفاده از روش الفای کرونباخ ۰/۸۵ بدست آمد. پس از جمع‌آوری داده‌ها با کمک نرم افزار SPSS ورژن ۲۵، اطلاعات طبقه‌بندی، تنظیم، تلخیص و تحلیل شدند و با توجه به ماهیت تحقیق از روش‌های آمار توصیفی (میانگین، فراوانی، درصد، انحراف استاندارد و...) و آمار استنباطی مانند آزمون تی-تک نمونه‌ای استفاده شد. در بخش کیفی پژوهش، با استفاده از روش مرور نظام‌مند برای یافتن مولفه‌های سواد چندفرهنگی اقدام شد (جهت طراحی الگو برای تعیین وضع مطلوب) که پس از جستجو مقالات و کتاب‌های داخلی و خارجی بیش از ۱۲۰ مقاله و کتاب احصا شده در زمینه‌ی موضوع مورد نظر، ۳۸ عنوان مقاله و کتاب مرتبط در منابع داخلی از سال ۱۳۹۰ و در منابع خارجی از سال ۲۰۰۰ تا کنون مورد

---

۲۱. پرسشنامه صادقی (۱۳۹۹) پرسشنامه‌ای است که برای تعیین میزان سواد چندفرهنگی ۲۱ اعضای هیات علمی دانشگاه علامه در پژوهشی با عنوان سنجش میزان سواد چندفرهنگی استادان دانشگاه علامه طباطبائی و ارائه راهکارهایی برای ارتقای آن در سال ۱۳۹۹ تدوین گردید. بدلیل بومی‌سازی این پرسشنامه برای دانشجومعلم‌ان دانشگاه فرهنگیان، تغییراتی در بخشی از گویه‌ها ایجاد شد که پژوهشگر برای اطمینان از روایی مجدد پرسشنامه، آن را در اختیار اساتید صاحب نظر قرار داد. منظور از اساتید صاحب نظر نیز اساتیدی از دانشگاه علامه، دانشگاه فرهنگیان، دانشگاه شهید بهشتی و دانشگاه آزاد بوده اند که در رابطه با موضوع چندفرهنگی دارای مقالات علمی-پژوهشی بوده و در این زمینه کار کرده‌اند.

تجزیه و تحلیل قرار گرفت، که از این میان ۲۲ عنوان خارجی و ۱۶ عنوان داخلی بودند ابزار لازم برای انجام این پژوهش چک لیست‌ها و کاربرگ‌ها و یادداشت برداری می‌باشد و تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق روش تحلیل نظام‌مند انجام شد. در این مرحله محقق موفق به استخراج ۲۳۶ عبارت مرتبط گردید که بعد از تحلیل‌های بعمل آمده، ۱۰۵ کد باز و سپس ۱۵ کدمحوری و در نهایت ۶ کدگزینی احصا شد.

یافته های پژوهش

به منظور رعایت پیش فرض ها برای تحلیل واریانس چند متغیری حجم نمونه مکفی، نرمال بودن، ماتریس واریانس کواریانس (ام باکس) و شناسایی داده-های پرت از طریق ماهالانوبیس (Mahalanobis Distance) انجام شد. در این قسمت به بررسی وضعیت متغیرهای تحقیق شامل دانش، نگرش و مهارت چند فرهنگی به عنوان ابعاد سواد چندفرهنگی پرداخته و هر کدام از شاخص-های توصیفی شامل کمترین و بیشترین مقدار، میانگین، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی مورد بررسی قرار گرفت است.

برای تحلیل این فرضیه از آزمون t تک نمونه ای استفاده شده است. از این آزمون زمانی استفاده می‌شود که بخواهیم برای مقایسه میانگین یک نمونه با میانگین جامعه یا یک میانگین استاندارد شده (میانگین نظری) استفاده کنیم.

۱- ابعاد سواد چندفرهنگی (دانش - نگرش و مهارت) دانشجومعلمان دانشگاه

فرهنگیان به چه میزان است؟

جدول ۱. وضعیت ابعاد سواد چند فرهنگی در بین دانشجومعلمان

متغیرها	میانگین	انحراف	استاندارد	حد اقل	حد اکثر	نمره	کشیدگی

				آماره	نکته	آماره	نکته
دانش چند فرهنگی	۴۷/۱۳	۴/۱۸	۱۱	۷۳	۰/۲۰	۰/۱۶	۰/۳۸
نگرش چند فرهنگی	۳۲/۱۱	۴/۱۰	۲۰	۶۲	۰/۱۰	۰/۱۷	۰/۴۷
مهارت چند فرهنگی	۲۰/۷۶	۲/۹۰	۷	۳۰	۰/۰۵	۰/۱۴	۰/۳۹

با توجه به یافته‌های جدول شماره (۱) میانگین و انحراف استاندارد دانش چندفرهنگی در بین دانشجومعلم‌ان، ۵۲/۱۶ و ۵/۲۰، بوده و همچنین میانگین و انحراف استاندارد نگرش چندفرهنگی دانشجومعلم‌ان به ترتیب برابر با ۳۹/۲۷ و ۵/۱۷ و در متغیر مهارت چند فرهنگی نیز به ترتیب برابر با ۲۴/۲۱ و ۳/۰۵ است همانطور که در جدول فوق مشاهده می‌شود میزان کجی و کشیدگی در متغیرهای پژوهش بین $+2$ تا -2 است، بنابراین فرض نرمال بودن متغیرها رعایت شده است.

با توجه به یافته‌های جدول شماره (۱) میزان دانش چندفرهنگی ($M=47/13$)، میزان نگرش چندفرهنگی ($M=32/11$) و میزان مهارت چندفرهنگی دانشجومعلم‌ان ($M=20/76$) می‌باشد.

جدول ۲: خلاصه آزمون آماری t تک نمونه‌ای ($n=382$)

متغیرها	میانگین	نتیجه

مقدار t	احتمال معنی داری	انحراف استاندارد	میانگین کسب شده	میانگین نظری	
۴/۳۳۱	۰/۰۰	۴/۱۸	۴۷/۱۳	۴	دانش چندفرهنگی
۸/۱۲۴	۰/۰۰	۴/۱۰	۳۲/۱۱	۴	نگرش چندفرهنگی
۶/۵۶۷	۰/۰۰	۲/۹۰	۲۰/۷۶	۴	مهارت چندفرهنگی

$$P < 0/05$$

مقادیر t در ابعاد سواد چندفرهنگی (شامل: دانش، نگرش و مهارت چند فرهنگی) در بین دانشجویان دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان به همراه مقادیر احتمال معنی داری متناظر با آزمون دو دامنه از سطح معنی داری $\alpha = 0/05$ کوچکتر هستند، در مجموع نتایج یافته‌ها حاکی از آن بود که سواد چندفرهنگی دانشجویان معلمان دانشگاه فرهنگیان در بعد دانش چندفرهنگی در سطح نسبتاً مطلوبی قرار داشته و در بعد نگرش چندفرهنگی در سطح متوسط بوده، اما در بعد مهارت چندفرهنگی در سطح مطلوبی نبودند. اینگونه بنظر می‌رسد که با توجه به فعالیت‌های غیررسمی و فوق برنامه‌ای که در دانشگاه فرهنگیان طی سال‌های اخیر برای دانشجویان صورت گرفته است (برپایی نمایشگاه‌های آشنایی با اقوام، برپایی جشنواره‌های ورزشی بومی و محلی و جشنواره‌های فرهنگی و هنری آشنایی با آداب و رسوم اقوام ایرانی و...) دانش آنها در زمینه چندفرهنگی رشد خوبی پیدا کرده است. بنابراین بنظر می‌رسد در خصوص نگرش چندفرهنگی و مهارت چندفرهنگی دانشجویان معلمان باید بیش از پیش توجه شود و با قراردادن برنامه‌ها و فعالیت‌های مناسب و همچنین سرفصل -

های درسی مرتبط این دو بعد از ابعاد سواد چند فرهنگی نیز در ایشان به سطح مطلوبی برسد.

با توجه به اینکه وضع موجود سواد چندفرهنگی مشخص شد (با استفاده از تحلیل داده‌های حاصله) برای تعیین وضع مطلوب یعنی ارتقا سواد چندفرهنگی دانشجومعلم‌ان در سطح نگرشی و مهارتی، طراحی الگوی برنامه درسی سواد چندفرهنگی دانشجومعلم‌ان مورد نیاز بوده که برای طراحی آن مولفه‌های سواد چندفرهنگی لازم است.

برای تعیین مولفه‌های سواد چندفرهنگی دانشجومعلم‌ان دانشگاه فرهنگیان از روش **مرور نظام‌مند (سیستماتیک^{۲۲})** استفاده شد: «در این روش در واقع می‌توان برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و خلاصه نمودن نتایج مطالعات تحت بررسی در یک مرور نظام‌مند، از روش‌های آماری نظیر متاآنالیز استفاده نمود. به عبارت دیگر، متاآنالیز یا فراتحلیل شامل استفاده از تکنیک‌های آماری در قالب تحلیل نظام‌مند برای ترکیب نتایج حاصل از مطالعات تحت بررسی می‌باشد. معمولاً در این روش پژوهشگر، مرور مراحل اصلی را یکبار دیگر انجام داده و خطاهای احتمالی فردی را به حداقل می‌رساند. (ملبوس باف و عزیزی، ۱۳۸۹)

در قسمت تعیین مولفه‌های سواد چندفرهنگی مقالات و کتاب‌های مرتبط با موضوع جمع‌آوری شد. آنچه که پژوهشگر طی مدت انجام رساله پس از بررسی و مطالعه منابع داخلی و خارجی مرتبط با موضوع (سواد چندفرهنگی) از قبیل کتاب و مقالات از پایگاه‌های اطلاعاتی داخلی و خارجی مختلف، بدست آورد بیش از ۱۲۰ مقاله و کتاب در زمینه‌ی موضوع مورد نظر بود که از این میان ۳۸ عنوان بدلیل ارتباط بیشتر با موضوع در قالب ۲۲ عنوان خارجی و ۱۶ عنوان داخلی انتخاب شد. منابع داخلی از سال ۱۳۹۰ به بعد و منابع

---

²².Systematic Review

خارجی از سال ۲۰۰۶ تا کنون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. ابزار لازم برای انجام این پژوهش چک‌لیست‌ها و کاربرگ‌ها و یادداشت برداری می‌باشد و تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق روش مرور نظام‌مند انجام شد. در این مرحله محقق موفق به استخراج ۲۳۶ عبارت مرتبط گردید که بعد از تحلیل‌های بعمل آمده، ۱۰۵ کد باز و سپس ۱۵ کدمحوری و در نهایت ۶ کدگزینشی مطابق با جداول ذیل احصا شد.

جدول ۳. کدهای باز (برگرفته از تحلیل و تجزیه منابع داخلی و خارجی)

ردیف	مؤلفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
۱	اریک جون بایکر و شیلا ک. مارکوارت ^{۲۳} (۲۰۱۶)	استفاده از جهان گرایی انتقادی برای وضعیت جهانی آموزش چند فرهنگی در دوره های آمادگی معلم	پرورش دانش آموزانی با ذهنیت جهانی توسط معلمان دارای ذهنیت جهانی - پرورش دانش آموزانی متعهد به فرهنگ سازی توسط معلمان متعهد به فرهنگ سازی- ارتباط میان شهروندی جهانی و آموزش چندفرهنگی- پیوند بین صلاحیت های جهانی و چندفرهنگی- چند فرهنگی گرایی و آموزش جهانی- صلاحیت های جهانی، صدای

²³. Erik Jon Byker and Sheila K. Marquardt

ردیف	مولفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
			جهانی، و شهروندی جهانی - عدالت اجتماعی - پیشرفت معلمان و تبدیل شدن به شهروندان منتقد- و ...
۲	اولگا وی. گوکالینکو و ولادیمیر پی. بوریسنکوف ^{۲۴} (۲۰۱۶)	آموزش چندفرهنگی در شرایط جهانی سازی	ایجاد فضای یکپارچه آموزشی و فرهنگی با توجه به چندفرهنگی - مشکلات حفظ هویت فرهنگی و سازگاری در محیط چندفرهنگی - شخصیت گرای چند فرهنگی شخصی با شیوه های خود سازماندهی خلاق- توانایی در حل مشکلات ارتباطی مؤثر- توانایی های ارتباطات بین فرهنگی در کارهای حرفه ای- هفت صلاحیت رهبران جهانی مربوط با سواد فرهنگی (تحمل ابهام - انعطاف پذیری رفتاری- همدلی- مدیریت بهتر با سواد فرهنگی- ویژگی رهبران موفق، توجه و

²⁴ . Olga V. Gukalenko, and Vladimir P. Borisenkov

ردیف	مؤلفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
			استفاده از شباهت ها و اختلافات بین مردم، شرکت ها و کشورها، از نظر فرهنگی - سواد شخصی + سواد اجتماعی + سواد تجاری + سواد فرهنگی = سواد جهانی = تعالی کلاس جهانی- و ...
۳	جنواگی و تایرون سی هاوارد ^{۲۵} (۲۰۱۰)	آموزش معلمان چندفرهنگی در قرن بیست و یکم	-مهارت های مورد نیاز در قرن ۲۱ برای تبدیل شدن به شهروندی جهانی - ضرورت برقراری ارتباط و همکاری با گروه های مردمی در مرزهای فرهنگی، جغرافیایی و زبانی مختلف- تاثیر ارتباط با فرهنگ های مختلف حتی در اقتصاد جامعه- کسب مهارت از طریق تعامل صلح جویانه، و رفتار احترام آمیز با دیگران برای همه مردم نه تنها مدیران برتر جامعه- توجه به اقوام و فرهنگ ها- توجه به اصل کمیت (آموزش

²⁵ . Geneva Gay & Tyrone C. Howard

ردیف	مؤلفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
			برای همه) و اصل کیفیت(آموزش خوب برای همه) - مهارتهای اساسی قرن بیست و یکم در ارتباط با سواد فرهنگی- مهارت ارتباطات (صحبت کردن به زبان اضافی؛ حساسیت به اختلافات فرهنگی؛ مقاومت در برابر کلیشه)-و ....
۴	کاپویانیس، تئودورا ^{۲۶}) (۲۰۱۹	مشارکت سواد آموزی در یادگیری چند زبانه و چند فرهنگی	شناختن هویت خویش در توسعه فرهنگ خویش- به اشتراک گذاشتن مفاخر علمی تاریخی مرتبط با فرهنگ و زبان خود- شنیدن جدی شکایات بچه ها در مدرسه -درک خواسته های اجتماعی رفتار نژادی درون فرهنگ بچه ها-پرداختن به اشکال رفتار ستمگرانه -توجه به برقراری عدالت و رفع نابرابری هایی چون نژادپرستی-کثرت

²⁶ . Kapoyannis, Theodora

ردیف	مؤلفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
			گرایی فرهنگی - هویت (تاریخی، سرزمینی و...) - از خود بیگانگی - تبعیض، تعصب و درگیری های قومی، نژادی، جنسیتی، فرهنگی - بازنمایی تبعیت از قدرت، سلطه طبقاتی، نژادپرستی و روابط نابرابر - فهم انتقادی نسبت به کارکرد واقعی مدرسه - و...
۵	النا شلیاخوفچوک ۲۷ (۲۰۱۹)	بعد از سواد فرهنگی: مدل های جدید صلاحیت بین فرهنگی برای زندگی و کار در جهان	افزایش سواد فرهنگی از وظایف اساسی مربیان و مؤسسات در تمام سطوح - ایجاد تغییر در ذهنیت افراد و نحوه ارتباط آنها با جهان اطراف لازمه جهانی شدن - توسعه سواد فرهنگی یک فرآیند جمعی - سواد فرهنگی عامل توانمند سازی افراد - توسعه مهارت های ارتباطی در فرد، بوسیله برقراری ارتباط با افرادی با پیشینه های متنوع

27. Elena Shliakhovchuk

ردیف	مؤلفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
			فرهنگی - کسب مهارت های فرهنگی با کاوش در دیدگاه ها و شیوه های مختلف فرهنگی - تفکر در خود از منظر فرهنگی و نژادی - تفکر انتقادی - و ...
۶	سرگیوا پولیاکوا گلتسوا کولوسوا شافازینسکایا پولوزنتسوا اسمیرنوا ^{۲۸} (۲۰۱۹)	توسعه سواد بین فرهنگی معلمان در سیستم آموزش حرفه ای بیشتر	سواد چندفرهنگی پیش شرط برقراری ارتباط در یک جامعه چند فرهنگی - ارتقا یافتن مهارت های گفتگوی بین فرهنگی در یک جامعه چند فرهنگی در مدرسه و محیط آموزشی - افزایش ارتباطات و سواد چندفرهنگی از طریق جذب جوانان جهت شرکت در فعالتهای اجتماعی و فرهنگی در بین اقوام - ایجاد نگرش مثبت به فرهنگ ملتهای دیگر - تشدید تعامل بین فرهنگی در جوامع

²⁸ . Sergeeva M.G.Poliakova I. VGoltseva O.S.Kolosova
G.M.Shafazhinskaya N.E.Polozhentseva I.V.Smirnova M.A

ردیف	مؤلفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
			مختلف فرهنگی-گسترش ارتباطات بین فرهنگی در دنیای مدرن- اهمیت دستیابی به درک متقابل بین افراد با فرهنگ های مختلف- آموزش چندفرهنگی بخشی جدا نشدنی از آموزش عمومی و تبدیل آن به آموزش حرفه ای- رشد تنوع فرهنگی و قومی در دهه های اخیر- افزایش قابل توجه مهاجرت - عدم سواد فرهنگی معلمان چالشی برای آموزش-و ...
۷	هسیو-پینگ هوانگ و یینگ-یائو چنگ و چنگ-فو یانگ ^{۲۹} (۲۰۱۶) (	ادراک معلمان علوم درباره سوادآموزی و برنامه های درسی چند فرهنگی	درک مفهوم فرهنگ هر گروه قومی و رفتن به سمت قدردانی، تحمل، و احترام به اقوام مختلف- فراتر رفتن از اختلافات فرهنگی و گذراندن فرآیند یادگیری از یکدیگر- درک تفاوت های چندفرهنگی و تأیید ارزش آنها

ردیف	مولفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
			توسط معلمان- داشتن نگرش خود بازاریابی نسبت به چند فرهنگی در معلمان- عملکرد بهتر معلمان در کلاس با داشتن سواد چندفرهنگی-ارتقا آگاهی ها با احترام به زبان و میراث و فرهنگ ها - لزوم توسعه ی مهارت فردی برای شهروندی فعال در جامعه -تحقق درک بهتر فرهنگ های مختلف -توانمند سازی فردی و اجتماعی افراد به لحاظ آموزشی و انسانی - و ...
۸	کیتلین مک مون دولی ^{۳۰} (۲۰۰۸) (	آموزش معلم با سواد چند فرهنگی: به دنبال تحولات خرد	احساس آمادگی لازم برای تدریس به دانش آموزان متنوع فرهنگی و زبانی- سواد چندفرهنگی برای پاسخگویی به نیازهای جمعیت دانشجویی متنوع-گوش دادن به صدای درون گروه های اقلیت -

³⁰ . Caitlin McMunn Dooley

ردیف	مؤلفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
			ضرورت توجه به تعلیم و تربیت-تبدیل مدارس به مکان هایی که در آن ها امکان فهم و تمرین حقوق و مسئولیت های یک شهروند فعال و نقاد در اشکال مختلف یادگیری اجتماعی وجود داشته باشد- و...
۹	پاتریشیا آر اشمیت ^{۳۱} (۲۰۰۶)	تأملات یک معلم: پیاده سازی یادگیری سواد چند فرهنگی	تأثیر عدم درک معلم از سایر فرهنگ ها بر رفتار و عملکرد دانش آموزان - تاثیر ارتباطات خانه و مدرسه-مهارت های تفکر چابک (اعتماد به نفس با پیچیدگی، مدیریت پارادوکس ها، حل مشکلات)- مهارت های بین فردی و ارتباطی (خلاقیت، رابطه و ایجاد تیم، همکاری)- مهارت های عملیاتی جهانی (مدیریت نیروی کار متنوع، درک بازارهای جهانی، توانایی کار در سطح بین

³¹ . Patricia R. Schmidt

ردیف	مؤلفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
			المللی، مهارت های زبانی، حساسیت فرهنگی) - زیست مسالمت آمیز افراد و ادیان- و ...
۱۰	گریس فورورگر ^{۳۲} (۲۰۰۹)	مداخله سواد چندفرهنگی برای دانشجویان در اقلیت های زبانی	مشارکت والدین بچه ها درگروه اقلیت با مدرسه- مشارکت فعال دانش آموزان به زبان های اول و دوم خود در برنامه درسی - هدف اصلی سواد چندفرهنگی آموزش دانش آموزان در مورد طیف وسیعی از گروه های فرهنگی -کثرت گرایی فرهنگی- به رسمیت شناختن اقلیت ها توسط حکومت مرکزی- توجه به هویت فردی و جمعی
۱۱	بوراک اولور، آیتونگا اوگوز ^{۳۳} (۲۰۱۹)	درک صلاحیت مدرسین از منظر آموزش چند فرهنگی	حمایت از آموزش چند فرهنگی- ادراک بالاتر معلمان زن از آموزش چندفرهنگی- ایجاد محیط یادگیری دموکراتیک توسط معلمان چند فرهنگی - احترام به

³² . Grace Feuerverger

³³ . Burak Olur, Aytunga Oguz

ردیف	مؤلفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
			تفاوت‌های فرهنگی دانش آموزان در کلاس-گفتمان های آموزش عدالت اجتماعی- تدریس برای عدالت اجتماعی- آموزش چندفرهنگی- عدالت اجتماعی هدف آموزش چندفرهنگی- ترویج عدالت اجتماعی با آموزش چندفرهنگی
۱۲	آنجلیکا ویلیگاس ^{۳۴} (۲۰۱۹)	آموزش چند فرهنگی اجرا شده در مدارس ابتدایی	اهمیت آموزش چند فرهنگی در یک محیط کلاس- مفید بودن آموزش چند فرهنگی در محیط مدرسه هم برای مربی و هم برای دانش آموزان- تکثر و تنوع- تاثیر مدرسه بعنوان یک سیستم اجتماعی در بستر چندفرهنگی- برابری آموزشی- استفاده از رویکرد تلفیقی سازماندهی محتوای برنامه درسی چندفرهنگی- توجه

ردیف	مؤلفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
			به نقش مدارس در شکل گیری هویت دانش آموزان
۱۳	یاسمین آکار سیفتسی ^{۳۵} (۲۰۱۹)	رویکردهای آموزش چند فرهنگی و رویکردهای تربیت معلم	ایجاد توانایی در معلمان برای تحمل تفاوت ها و حساس بودن به تنوع- توجه به دانش و مهارتهای عملی مناسب برای اجرای برنامه آموزش چند فرهنگی- آموزش معلمان- تاکید برعدالت اجتماعی- آموزش معلمان برای عدالت اجتماعی- فراهم آوردن فرصت های یادگیری پیچیده از نظر فکری برای همه دانش آموزان
۱۴	یوب کیم جنیفر دی. ترنر پاملا ا. میسون ^{۳۶}	موارد آموزش معلم سواد چند فرهنگی دانش آموز محور	آموزش معلمان چندفرهنگی بصورت هدفمند- چالش برانگیز بودن آموزش زبان آموزان دارای سابقه فرهنگی متفاوت- کمک به آموزش معلمان چندفرهنگی با

³⁵ . Yasemin Acar-Ciftci

³⁶ . Youb KimJennifer D. TurnerPamela A. Mason

ردیف	مؤلفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
	(۲۰۱۵)		استفاده از رویکردهای دانشجو محوری - بینش های جدید فرهنگی در مورد دانش آموزان متنوع فرهنگی- آموزش سواد فرهنگی برای همه دانش آموزان در محیط های کلاسی با رویکرد مشارکتی و دانشجو محور- فرصت سازی اینترنت برای دانش آموزان جهت یادگیری فعال با سبک های یادگیری چندگانه- گسترش برنامه های توسعه ای آموزشی برای معلمان در خصوص توجه به فرهنگ های مختلف- و...
۱۵	جیوتسنا پاتنیک و ادوینا نبرد ولد ^{۳۷} (۲۰۰۶)	سواد چند فرهنگی معلمان پیشگام	-عملکرد موفقیت آمیز معلم های چندفرهنگی منوط به بازسازی چارچوب سازمانی- خدمات چندفرهنگی معلمان بیشتر بر رویه های اجتماعی و تعصبات

³⁷ . Jyotsna Pattnaik & Edwina Battle Vold

ردیف	مؤلفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
			شخصی دانش آموزان تمرکز دارد- توانایی تحلیل و درک جامعه یا فرهنگ های خاص ضرورت سواد فرهنگی برای ورود به یک فرهنگ جدید جهت برقراری ارتباط با افراد آن فرهنگ-سواد فرهنگی، موجب برجسته شدن ارتباط، مقایسه و نقد- قرار گرفتن ایده ها در یک همکاری غیررشته ای و بین المللی بوسیله سواد فرهنگی-و ....
۱۶	لیزا تیلور و مایکل هوچسمن ^{۳۸} (۲۰۱۲)	چرا سواد چندفرهنگی؟ آموزش چند فرهنگی در داخل و خارج از مدارس	ریشه های چندفرهنگی یک میراث فکری جهانی- روایت های گسترده تر و الگوهای تاریخ جهان - چالشی برای مربیان و سیاست گذاران آموزش و پرورش- سیاست ضد استعماری
۱۷	سوگی	بررسی	افزایش پیچیدگی همراه با تنوع

³⁸ . Lisa Taylor and Michael Hoechsmann

ردیف	مؤلفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
	کوکتاس ^{۳۹} (۲۰۱۶)	صلاحیت های آموزش چند فرهنگی اعضای هیئت علمی	جمعیتی بدنه دانشجویی و عدم تطابق فرهنگی بین دانشجویان و مربیان آنها - اهمیت تدریس چندفرهنگی به عنوان یک ضرورت حرفه ای برای اعضای هیئت علمی- پرداختن به مسائل مختلف در کلاسهای چندفرهنگی و خدمت رسانی بهتر به طیف گسترده ای از دانشجویان-
۱۸	سوزان مارینو یلین و دورین آرچیللا پرز ^{۴۰} (۲۰۱۰)	سواد چند فرهنگی در آموزش و پرورش: تحقق اهداف استانداردهای ایالتی فلوریدا سانشاین	آموزش چند فرهنگی در لایه های ضخیم شده شبکه های چند فرهنگی- ایجاد رویکرد عادلانه تر نسبت به گفتمان کلاس- ایجاد یک محیط یادگیری کیفی تسهیل شده- آموزش چند فرهنگی "یک ایده یا مفهوم- برخورداری از فرصت های برابر برای یادگیری در مدرسه برای تمامی دانش

³⁹ . Sevgi Kucuktas

⁴⁰ . Susan Marino Yellin and Doreen Archilla Perez

ردیف	مؤلفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
			آموزان از هر رنگ و زبانی - استانداردها پایه ای و ایجاد سیستم پاسخگو در آموزش چندفرهنگی -
۱۹	الکساندر ال و گیتاسشادری ۴۱ (۲۰۱۸)	ارتقاء تنوع و آموزش چندفرهنگی در آموزش عالی	مورد غفلت قرار گرفتن موضوعات چندفرهنگی در برنامه های درسی - اولویت آموزش چندفرهنگی از نظر اساتید- آماده کردن دانشجویان برای دنیای واقعی-فعال کردن دانشجویان اقوام مختلف در کلاس- حمایت استاد از فعالیت دانشجویان اقوام متفاوت -همدلی استاد با دانشجویان اقوام مختلف- حمایت از آموزش چندفرهنگی با استفاده از مواد، روش تدریس، تکنیک و انتخاب استراتژی و مدیریت مناسب کلاس - ایجاد محیط یادگیری دموکراتیک توسط

41 . Alexander L. and Gita Seshadri

ردیف	مؤلفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
			استاد از طریق احترام گذاشتن به تفاوتهای فرهنگی دانشجویان- و ...
۲۰	یوسوپووا، گولناز ف. پودگورکی، جوزف ؛ مارکووا، نادژدا جی ^{۴۲} (۲۰۱۵)	آموزش چندفرهنگی جوانان در محیط آموزشی موسسه آموزش عالی	شکل‌گیری روابط فرهنگی بین دانشجویان در یک محیط آموزشی چندفرهنگی- آشنایی با میراث فرهنگی یکدیگر- بهبود کیفیت ارتباطات بین فرهنگی-
۲۱	هوا-یو سباستین چرنگ و لورا ا. دیویس ^{۴۳} (۲۰۱۹)	موضوعات چند فرهنگی: یک تحقیق، مفروضات کلیدی چند فرهنگی، اصلاح آموزش در تربیت معلم	سطح بالاتر آگاهی چندفرهنگی با افزایش مهارت آموزشی- آگاهی چند فرهنگی بیشتر در میان معلمان آموز(دانشجومعلمان)-استفاده معلمان از ویژگی های فرهنگی، تجربیات و دیدگاه های خود- ارایه شیوه هایی برای فرصت

⁴² . Yusupova, Gulnaz F.; Podgorecki, Józef; Markova, Nadezhda G.

⁴³ . Hua-Yu Sebastian Cherng and Laura A. Davis

ردیف	مؤلفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
			های برابر آموزشی - گسترش فهم چندفرهنگی با آموزش دوره های چند فرهنگی در دانشکده های تربیت معلم - تدریس دوره هایی با هدف آموزش چند فرهنگی در دانشکده های تربیت معلم و ...
۲۲	پاملا هارتمن و کورین رنگوت و مری ترزا سیگ ^{۴۴} (۲۰۱۸) (	آموزش معلم مبیتی بر مسئله: پرورش سواد آموزی در کلاس های درس چندفرهنگی	توسعه سواد در زمینه های محتوایی - سطح سواد متفاوت دانش آموزان متنوع زبانی و فرهنگی - درگیرکردن دانش آموزان از طریق فرصتهای یادگیری مشارکتی و فعال - لزوم اجرای آموزش چند فرهنگی در مدارس - توجه به ماهیت اطلاع رسانی و توصیفی آموزش چند فرهنگی - عدم محدودیت آموزش چند فرهنگی - آموزش چند فرهنگی یکی از اهداف

44 . Pamela Hartman and Corinne Renguette and Mary Theresa Seig

ردیف	مؤلفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
			اصلی کتاب درسی- عدم بحث های عمیق درباره موضوع چند فرهنگی در کتاب های درسی- روابط قدرت بعنوان مانعی برای اجرای برنامه آموزش چند فرهنگی- تاثیرگذاری سیستم آموزشی، نژادپرستی، تعصب، تبعیض نژادی، و... بر یادگیری و پیشرفت دانش آموزان و حتی بر آینده آنها- اهمیت گفتمانهای اقلیتها در روند ساختوساز دانش و یادگیری دانش آموزان-و ...
۲۳	صادقی (۱۳۹۹) (	رویکرد آموزش چندفرهنگی و چالش های پیش رو	-رویکرد چندفرهنگ گرای- توجه به تفاوت های فردی، نژادی، فرهنگی، قومی، زبانی و جنسیتی (توجه به دیگری)- عدم آگاهی معلمان از ارزش رویکرد برنامه درسی چندفرهنگی- عدم پذیرش تفاوت های فرهنگی

ردیف	مؤلفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
			وقومی از طرف برخی معلمان - عدم اطلاع کافی مدرسان مراکز تعلیم و تربیت دانشجو معلمان (دانشگاه فرهنگیان) با مفاهیم و اصول و اهداف برنامه دسی چندفرهنگی - عدم تدوین محتوای برنامه درسی دانشگاه فرهنگیان با جهت گیری چندفرهنگی - و...
۲۴	هواس بیگی، فاطمه - صادقی، علیرضا (۱۳۹۹)	سنجش میزان سواد چندفرهنگی استادان دانشگاه علامه طباطبائی و ارائه راهکارهایی برای ارتقای آن	- تک فرهنگی مخاطره آمیز - وجود سابقه چند فرهنگی - عمومی شدن پذیرش چند فرهنگی - وجود گفتمان مقاومت فرهنگی - چالش های زبانی - خود ارجحی فرهنگی - خودباختگی هویتی اقوام - کم ثباتی جامعه - کم سوادی چند فرهنگی - کلیشه سازی قومی - چند فرهنگی هراسی - وجود سیاست زدگی آموزشی -

ردیف	مؤلفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
			هژمونیک شدن زبان فارسی - مخالفان چند فرهنگی - خبره گرایی قومی - بازآموزی چند فرهنگی - حکومت‌مندی قومی - سیاستگذاری زبانی - تحقق گفتمان عدالت‌مند - و...
۲۵	مصطفی زاده، اسماعیل - کشتی آرای، نرگس - قلی زاده، آذر) (۱۳۹۸)	ضرورت آموزش چندفرهنگی و واکاوی عناصر و مولفه های تعلیم و تربیت چندفرهنگی	- توجه به منزلت و کرامت انسانی - لزوم احترام به فرهنگ همه انسان ها - فقدان آموزش چندفرهنگی در نظام تربیتی کنونی - جهانی شدن آموزش چندفرهنگی و لزوم توجه به آن - ضرورت تربیت معلمان آشنا به آموزش چندفرهنگی - توجه به برنامه درسی چندفرهنگی در آموزش ضرورتی اجتناب ناپذیر - آموزش ضد تبعیض نژادی - پذیرش تنوع و تکثر - همزیستی مسالمت آمیز با گروه های دیگر - رعایت عدالت تربیتی - انعطاف

ردیف	مؤلفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
			در برنامه های درسی-تنوع در روش های تدریس- تنوع در استفاده از مواد آموزشی- حق حفظ زبان های اقلیت- و ...
۲۶	حمیدی زاده، کتایون- فتحی و اجارگاه، کور وش- مهران، گلنار- عارفی، محبوبه؛ (۱۳۹۷)	تحلیل نظام مند آموزش چندفرهنگی، در ایران	-نگرش مثبت معلمان نسبت به تنوع و نقاط اختلاف و شباهت ها-استفاده از سبک گفتار دانش آموزان در محاوره کلاسی-ارتباط تنگاتنگ با والدین و استفاده از انان در فرایند یادگیری- به رسمیت شناختن هویت چندگانه دانش آموزان و توسعه زبان- پذیرش تفاوت میان دانش آموزان -لزوم داشتن دانش تاریخی و فرهنگی معلم- حضور در اجتماعات مناسبی دانش آموزان در خارج از مدرسه -
۲۷	عینی، اکرم- یزدانی، حمید-	تحلیل محتوا کتاب درسی علوم اجتماعی	-توجه به ابعاد نظری آموزش چندفرهنگی از منظر جنسیت، معلولیت، قومیت، فرهنگ، عدالت

ردیف	مؤلفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
	صادقی، علیرضا (۱۳۹۷)	دوم ابتدایی بر اساس مؤلفه های آموزش چندفرهنگی	اجتماعی و صلح- عدم توجه به افراد معلول و ناتوان و قومیت های مختلف در کتاب درسی دوره دوم علوم اجتماعی- توجه اندک به ارزش های چندفرهنگی- فرصت برابر آموزشی- تضاد میان فرهنگ دانش آموز با فرهنگ مدرسه موجبات بروز مشکل در رسیدن به هدف-
۲۸	ملکی پور، احمد - حکیم زاده، رضوان (۱۳۹۵)	تبیین برنامه چندفرهنگی با تاکید برشناسایی مؤلفه های هویت بین المللی، ملی و بومی برنامه درسی	-روزآمد کردن محتوای برنامه درسی با تأکید بر تحولات و دگرگونی های جهانی-توجه به دروس و رشته های جدید با اقتباس از فضای برنامه درسی بین المللی-توجه به معضلات و چالش های جهانی از جمله تبعیض نژادی، قومی و جنسیتی، ایجاد صلح جهانی، ریشه کن کردن فقر گنجاندن آن ها در

ردیف	مؤلفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
			برنامه درسی-بسترسازی زیرساخت های آموزش از راه دور در راستای غنی تر کردن برنامه درسی بین المللی- بسترسازی روادیدی جهت تسهیل چرخه مدیریت دانش با سایر ملت ها- و ...
۲۹	رحمانی، عذرا - فقیهی، علیرضا- حسینی مهر، علی - سرمدی، محمدرضا. (۱۳۹۵).	اعتبارسنجی مؤلفه های آموزش چندفرهنگی برای طرح در برنامه درسی دوره ابتدایی	-کثرت گرایی فرهنگی -تبعیض، تعصب و درگیری های قومی، نژادی، جنسیتی، فرهنگی -حقوق بشر -عدالت اجتماعی -درک و احترام به ادیان و مذاهب مختلف -انعکاس مناسک و مراسم ادیان و مذاهب مختلف در محتوای کتاب درسی -احترام به حق آموزش و حفظ زبان قومی اقلیت ها -تفاوت های فردی
۳۰	مصطفی زاده، اسماعیل؛ میرزایی،	مقدمه ای بر آموزش و پرورش	-حفظ و تقویت آداب و رسوم و زبان های اقوام مختلف -رویکرد بین المللی سازی در تصمیم سازی

ردیف	مؤلفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
	خلیل؛ (۱۳۹۵)	چندفرهنگی	های کلان آموزشی و فرهنگی و تدوین برنامه درسی -گسترش صلح و روش های زیست مسالمت آمیز -تقویت اصول مشترک انسانی -گسترش عدالت -آموزش ضد تبعیض نژادی - توزیع برابر منابع و فرصت ها - احترام متقابل -گسترش تفاهم و تبادل فرهنگی در مقابل تهاجم فرهنگی -بهره مندی از ظرفیت فرهنگ های گوناگون در جهت ساخت جامعه امن توأم با صلح
۳۱	علی پور، نسرین - علی پور، لیلا. (۱۳۹۵)	آموزش چندفرهنگی و قومیت در برنامه درسی	-کثرت گرایی فرهنگی -هویت (تاریخی، سرزمینی و...) -از خود بیگانگی -تبعیض، تعصب و درگیری های قومی، نژادی، جنسیتی، فرهنگی -عدالت اجتماعی- درک و تحمل آرای فرهنگ های متفاوت- درک و احترام به ادیان و مذاهب

ردیف	مولفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
			مختلف- انعکاس مناسک و مراسم ادیان و مذاهب مختلف در محتوای کتب درسی- توجه به صلح و دوستی- احترام به حق آموزش و حفظ زبان قومی اقلیت ها- -تقویت مهارت مدرسان متناسب با آموزش چندفرهنگی- شناسایی اشتراکات فرهنگی، اجتماعی و سیاسی-تفاوت های فردی- و ...
۳۲	وفائی، رضا - سبحانی نژاد، مهدی. (۱۳۹۴)	مولفه آموزش چندفرهنگی و تحلیل آن در محتوا کتب درسی	-معرفی کتاب های مختلف به دانش آموزان در محتوای کتب درسی -توجه به رویدادهای مختلف تاریخی در جغرافیای فرهنگ های گوناگون در محتوای کتب درسی-ایجاد زمینه درک متقابل از سیر تحول فرهنگ های مختلف در محتوای کتب درسی- توجه به تفاوت های فرهنگی اقوام در محتوای کتب درسی-

ردیف	مؤلفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
			کمک به درک و بهبود ارتباط های بین فرهنگی در محتوای کتاب درسی-گنجاندن تنوعی از تجارب و نظرات گروه های قومی و فرهنگی در محتوای کتاب درسی-کمک به درک و تحمل آراء متفاوت از فرهنگ های دیگر در محتوای کتاب درسی-گنجاندن مطالبی در خصوص نحوه ارتباط بین فرهنگی در محتوای کتاب درسی- و ...
۳۳	امینی، محمد(۱۳۹۱)	تبیین برنامه درسی چندفرهنگی و چگونگی اجرای آن در نظام برنامه ریزی درسی ایران	- لزوم ایجاد برنامه درسی چندفرهنگی حساس و پاسخگو نسبت به تفاوت های فرهنگی و قومی- عدم برنامه درسی چندفرهنگی عامل شکاف و بحران های اجتماعی، فرهنگی و هویتی -تبعض، تعصب و درگیری های قومی، نژادی، جنسیتی، فرهنگی - عدالت

ردیف	مؤلفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
			اجتماعی - درک و تحمل آرای فرهنگ های متفاوت - درک و احترام به ادیان و مذاهب مختلف - انعکاس مناسک و مراسم ادیان و مذاهب مختلف در محتوای کتب درسی - توجه به صلح و دوستی - احترام به حق آموزش و حفظ زبان قومی اقلیت ها - تعریف تکالیف چند فرهنگی برای دانش آموزان - تقویت مهارت مدرسان متناسب با آموزش چندفرهنگی - و ...
۳۴	غریب، جلال - گلستانی، سید هاشم - جعفری، سید ابراهیم (۱۳۹۵) (	مبانی ارزش شناسی تعلیم و تربیت چندفرهنگی	- توجه به پست مدرنیسم و نظریه انتقادی - آموزش و پرورش عامل انتقال فرهنگ - آموزش و پرورش آرای گوناگون - توجه به دیگری - شنیدن صدای دیگر - ارج نهادن به تمایز - ترویج اختلاف نظر و آزادی عقیده و عمل همه انسان ها - حمایت از اقلیت ها - آزاد

ردیف	مؤلفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
			سازی و رهایی بخشی - نسبیّت گرایی فرهنگی
۳۵	خسروی، علی اکبر - حلاج دهقانی، عادل - بابایی، بهاره (۱۳۹۷)	بررسی تناسب مؤلفه‌های برنامه درسی مدارس با آموزش چندفرهنگی از دیدگاه مدیران و معلمان دوره راهنمایی و متوسطه	- تاکید بر آموزش چند فرهنگی به عنوان رویکردی جدید در آموزش-عدالت آموزشی و تساوی فرصت های آموزشی- فراهم نمودن فرصت‌های برابر آموزشی برای همه دانش‌آموزان با فرهنگ، قومیت، مذهب، جنسیت، زبان، توانایی‌های ویژه و طبقات اجتماعی مختلف-شناخت توانایی ها و استعدادهای گوناگون دانش آموزان و لحاظ کردن آن ها در جریان تعلیم و تربیت-گنجاندن درک صحیح از نژاد و ملیت در سیستم آموزشی و طراحی برنامه درسی-معرفی فرهنگ های مختلف از طریق برنامه درسی- و...
۳۶	صادقی،	دانش	-ایجاد وفاق واتحاد -تبعیض،

ردیف	مؤلفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
	علیرضا. (۱۳۹۲)	چندفرهنگی و ارتقا سبک زندگی در ایران	تعصب و درگیری های قومی، نژادی، جنسیتی، فرهنگی -درک و تحمل آرای فرهنگ های متفاوت -درک و احترام به ادیان و مذاهب مختلف -توجه به صلح و دوستی -تفاوت های فردی - چرخه مدیریت دانش با سایر ملل -تقویت مهارت مدرسان متناسب با آموزش چندفرهنگی -شناسایی اشتراکات فرهنگی، اجتماعی و سیاسی
۳۷	عراقیه، علیرضا و فتحی واجارگاه، کوروش و فروغی ابری، احمدعلی و فاضلی، نعمت الله (۱۳۹۰)	تلفیق راهبردهای مناسب برای تدوین برنامه درسی چندفرهنگی	-احترام به فراگیران، فرهنگ آن ها و اطلاعات عوام و توده مردم -تأکید بر بازتولید در آموزش و نقش نظام آموزشی در موفقیت فرزندان طبقات مسلط -تأکید بر نقش مدارس در شکل گیری هویت دانش آموزان و نیاز به فهم انتقادی کارکرد مدرسه -تأکید بر چندفرهنگی به عنوان راه حل

ردیف	مؤلفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
			نابرابری های قومی و نژادی - توجه به فرهنگ دانش آموزان و برنامه درسی پنهان مدارس - شنیدن صدا، خواسته ها و شکایات دانش آموزان -لرزم تبدیل مدارس به مکان هایی جهت فهم و تمرین حقوق و مسئولیت شهروندی -توجه به گروه های حاشیه ای
۳۸	عراقیه، علیرضا و فتحی واجارگاه، کوروش (۱۳۹۱) (	جایگاه چند فرهنگی در آموزش مدرسه ای و آموزش عالی	-تاثیرگذار بودن یادگیری های آموزش مدرسه ای در زمینه آموزش چندفرهنگی بر آموزش عالی - تاثیر نوع یادگیری های دانش آموزان بر گسترش فضای سازگاری و توافق میان فرهنگ ها و یا ایجاد مانع در آموزش عالی- احساس برتری و تعصبات فرهنگی- وجود زمینه های خانوادگی و اجتماعی در استهزا سایر فرهنگ ها- ضعف اطلاعات

ردیف	مولفین چندفرهنگی خارجی و داخلی	عنوان	کدهای باز
			دینی در خصوص برابری و برادری همه انسان- ضعف اطلاعات دانش آموزان از شخصیت ها و آثار فرهنگی برجسته هر قوم-نگاه عقلانی به فرهنگ ها و پرهیز از انحصارگرایی فرهنگی

پس از احصا ۲۳۶ عبارت از میان ۳۸ مقاله مورد نظر وارد مرحله بعد از انجام تحلیل اطلاعات شدیم که در این قسمت اطلاعات مطابق با جدول ۴ تقسیم شده و کدهای محوری به تعداد ۱۵ کد احصا شدند.

جدول ۴. کدگذاری محوری

کدگذاری محوری	کدگذاری باز
درک آراء متفاوت	لزوم اجرای آموزش چند فرهنگی در مدارس-ارتباط با دیگر فرهنگ ها-تکثر و تنوع فرهنگی-آموزش چند فرهنگی-اهمیت گفتمان‌های اقلیت‌ها در روند ساخت‌وساز دانش و یادگیری دانش-تبعیض، تعصب و درگیری های قومی، نژادی، جنسیتی، فرهنگی-مهارت ارتباطات (صحبت کردن به زبان اضافی؛ حساسیت به اختلافات فرهنگی و اجتماعی-حمایت معلم از فعالیت

کدگذاری محوری	کدگذاری باز
	دانش آموزان اقوام متفاوت-همدلی معلم با دانش آموزان اقوام مختلف-حمایت از آموزش چند فرهنگی با استفاده از مواد، روش تدریس، تکنیک-درک اقوام و ادیان و مذاهب مختلف.....
توجه به مفهوم صلح، دوستی و همدلی	همدلی معلم با دانش آموزان اقوام مختلف-توجه به هویت فردی و جمعی-به رسمیت شناختن اقلیت ها توسط حکومت مرکزی-ترویج عدالت اجتماعی با آموزش چند فرهنگی-گفتمان های آموزش عدالت اجتماعی-برابری فرصت های آموزشی-مفاهمه قومی-کلیشه زدایی قومی-بازآموزی چند فرهنگی-وجود سابقه چند فرهنگی-مدارس به عنوان مکانی برای تبدیل شدن به شهروندی فعال و نقاد در زندگی اجتماعی-گوش دادن به صدای درون گروه های اقلیت-مهارت های بین فردی و ارتباطی (خلاقیت، رابطه و ایجاد تیم، همکاری)-مهارت های تفکر چابک (اعتماد به نفس با پیچیدگی، مدیریت پارادوکس)-لزوم آشنایی با آداب و رسوم و ویژگی های هر فرهنگ-توجه به خواسته های افراد جهت اتصال جهانی-تقویت مهارت مدرسان متناسب با آموزش چندفرهنگی-تعریف تکالیف چند فرهنگی برای دانش آموزان-احترام به حق آموزش و حفظ زبان قومی اقلیت ها ....
توجه به معرفی	تقویت درک صحیح از نژاد و ملیت در برنامه درسی-تلاش برای از بین بردن سوگیری ها و کلیشه ها- توجه به

کدگذاری محوری	کدگذاری باز
فرهنگ‌های مختلف در برنامه درسی	آموزش زبان‌های قومی و محلی در برنامه درسی-انعکاس مناسک و مراسم ادیان و مذاهب مختلف در محتوای کتب درسی-تعریف تکالیف چندفرهنگی برای دانش‌آموزان در محتوای کتب درسی-کمک به پذیرش تنوع، تکرر فرهنگی و قبول آن به عنوان واقعیتی طبیعی از زندگی انسان-احترام به حق حفظ زبان قومی برای اقلیت‌ها در محتوای کتب درسی-توجه به آموزش زبان‌های قومی و محلی در محتوای کتب درسی-آموزش پیش‌داوری نکردن در مورد افراد، قومیت‌ها و فرهنگ‌های خاص بوسیله محتوای کتب درسی....
	ویژگی رهبران موفق، توجه و استفاده از شباهت‌ها و اختلافات بین مردم، شرکت‌ها و کشورها، از نظر فرهنگی نیاز جامعه به سواد فرهنگی - مدیریت بهتر با سواد فرهنگی - سواد شخصی + سواد اجتماعی + سواد تجاری + سواد فرهنگی = سواد جهانی = تعالی کلاس جهانی - مهارت ارتباطات (صحبت کردن به زبان اضافی؛ حساسیت به اختلافات فرهنگی - مهارت همکاری (احترام به اختلافات افراد با پیشینه‌های متنوع اجتماعی و فرهنگی) - مهارت شهروندی، محلی و جهانی (قدردانی از تفاوت‌های بین سیستم‌های ارزشی) - مهارت مسئولیت‌های شخصی و اجتماعی از جمله آگاهی و شایستگی فرهنگی - توجه به اصل کمیت (آموزش برای همه) و اصل کیفیت (آموزش خوب برای همه) - ویژگی رهبران موفق،

کدگذاری محوری	کدگذاری باز
	توجه و استفاده از شباهتها و اختلافات بین مردم از نظر فرهنگی....
تعالی کلاس جهانی	توجه به نقش مدارس در شکل گیری هویت دانش آموزان-تاثیر مدرسه بعنوان یک سیستم اجتماعی در بستر چندفرهنگی-نیاز جامعه به سواد فرهنگی-ویژگی رهبران موفق، توجه و استفاده از شباهت ها و اختلافات بین مردم، شرکت ها و کشورها، از نظر فرهنگی-ارتقا آگاهی ها با احترام به زبان و میراث و فرهنگ‌ها-شنیدن جدی شکایات بچه ها در مدرسه-تفکر انتقادی-ضرورت توجه به تعلیم و تربیت-مدارس به عنوان مکانی برای تبدیل شهروند فعال و نقاد در زندگی اجتماعی-مهارتهای مورد نیاز در قرن ۲۱ برای تبدیل شدن به شهروندی جهانی-کسب مهارت از طریق تعامل صلح جویانه، و رفتار احترام آمیز با دیگران برای همه مردم نه تنها مدیران برتر جامعه-سواد فرهنگی عامل توانمند سازی افراد .....
افزایش مهارت معلمان متناسب با آموزش چندفرهنگی	تبیین نحوه همزیستی مسالمت آمیز با انسان های دیگر-مدارس به عنوان مکانی برای تبدیل شدن به شهروندی فعال و نقاد در زندگی اجتماعی-گنجاندن درک صحیح از نژاد و ملیت در سیستم آموزشی و طراحی برنامه-آشنایی دانش آموزان با تجربیات، کشمکش ها و دیدگاه های گروه های قومی و فرهنگی جنسیتی مختلف-توجه به تنوع، متمایز بودن، پیچیدگی و غیر قابل پیش بینی بودن

کدگذاری محوری	کدگذاری باز
	افراد- زیست مسالمت آمیز افراد و ادیان.....
توجه به اصول مشترک انسانی در برنامه درسی	نیاز جامعه به سواد فرهنگی-توجه به نقش مدارس در شکل گیری هویت دانش آموزان- عدم بحث عمیق درباره موضوع چندفرهنگی در کتاب های درسی-تدریس دوره هایی با هدف آموزش-چندفرهنگی در دانشکده های تربیت معلم-فقدان آموزش چندفرهنگی در نظام تربیتی کنونی-توجه به هویت بین‌المللی در برنامه درسی چندفرهنگی-ویژگی رهبران موفق، توجه و استفاده از شباهت ها و اختلافات بین مردم از نظر فرهنگی.....
جهانی شدن آموزش چندفرهنگی و لزوم توجه به آن	روابط قدرت بعنوان مانعی برای اجرای برنامه آموزش چند فرهنگی-شناخت توانایی ها و استعداد های گوناگون دانش آموزان و لحاظ کردن آنها در جریان تعلیم و تربیت-اهمیت گفتمان های اقلیت ها در روند ساخت و ساز دانش و یادگیری دانش آموزان-تاثیر مدرسه بعنوان یک سیستم اجتماعی در بستر چندفرهنگی-ارایه شیوه هایی برای فرصت های برابر آموزشی-توجه به اصل کمیت(آموزش برای همه) و اصل کیفیت(آموزش خوب برای همه-فرصت سازی از طریق اینترنت برای دانش آموزان جهت یادگیری فعال و ارتباط با دیگر فرهنگ ها- آموزش سواد فرهنگی برای همه دانش آموزان در محیط های کلاسی با رویکرد مشارکتی و دانشجو محور.....
لزوم اجرای	درک فرهنگ جدید با کسب سواد چند فرهنگی-شناسایی

کدگذاری محوری	کدگذاری باز
آموزش چندفرهنگی در مدارس	اشتراکات فرهنگی، اجتماعی و سیاسی-احترام به فراگیران، فرهنگ آن ها و اطلاعات عوام و توده مردم- تاکید بر چندفرهنگی به عنوان راه حل نابرابری های قومی و نژادی-کثرت گرایی فرهنگی-هویت (تاریخی، سرزمینی و...) -درک و تحمل آرای فرهنگ های متفاوت-درک و احترام به ادیان و مذاهب مختلف-توجه به صلح و دوستی-احترام به حق آموزش و حفظ زبان قومی اقلیت ها-تعریف تکالیف چند فرهنگی برای دانش آموزان-آموزش و پرورش عامل انتقال فرهنگ.....
ایجاد وفاق واتحاد در عین کثرت گرایی	ایجاد محیط یادگیری دموکراتیک توسط معلم از طریق احترام گذاشتن به تفاوت های فرهنگی دانش آموزان-توسعه فردی-بازآموزی چند فرهنگی-خبره گرایی قومی-تحقق گفتمان عدالت-کیفیت بخشی آموزشی-اثر بخشی یادگیری-کلیشه زدایی قومی-همگرایی نظام مند-مفاهمه قومی-عمومی شدن پذیرش چند فرهنگی.....
پرورش شهروند فعال، دموکراتیک محلی و جهانی	روابط قدرت بعنوان مانعی برای اجرای برنامه آموزش چند فرهنگی-عدم بحث های عمیق درباره موضوع چند فرهنگی در کتاب های درسی-اهمیت گفتمان های اقلیت ها در روند ساخت وساز دانش و یادگیری دانش آموزان-تاثیرگذاری سیستم آموزشی، نژادپرستی، تعصب، تبعیض نژادی، و... بریادگیری و پیشرفت دانش آموزان و حتی برآینده آنها-تاثیر مدرسه بعنوان یک سیستم اجتماعی در بستر چندفرهنگی-

کدگذاری محوری	کدگذاری باز
	استفاده از رویکرد تلفیقی سازماندهی محتوای برنامه درسی چندفرهنگی-استفاده معلمان از ویژگی های فرهنگی، تجربیات و دیدگاه های خود-توجه به اصل کمیت(آموزش برای همه) و اصل کیفیت(آموزش خوب برای همه-توجه به نقش مدارس در شکل گیری هویت دانش آموزان-پذیرش تفاوت میان دانش آموزان-توجه به تنوع، ....
توسعه تفکر انتقادی	برابری آموزشی-اصلاح و ترمیم اشتباهات مدارس در آموزش به کودکان دارای فرهنگ های-تحقق درک بهتر فرهنگ های مختلف-توانمند سازی فردی و اجتماعی افراد به لحاظ آموزشی و انسانی-تمجید تنوع بعنوان یک واقعیت طبیعی زندگی در مدرسه-افزایش آگاهی میان فرهنگی در میان تمامی دانش آموزان-شناسایی اشتراکات فرهنگی، اجتماعی و سیاسی-تفاوت های فردی-درک و تحمل آرای فرهنگ های متفاوت -درک و احترام به ادیان و مذاهب-مشارکت والدین با قومیت های مختلف در امور مدرسه-طراحی تجارب یادگیری مناسب برای کودکان مختلف قومی و نژادی توسط متولیان مدرسه....
عدالت اجتماعی هدف آموزش چند	حمایت معلم از فعالیت دانش آموزان اقوام مختلف درکلاس-تضاد میان فرهنگ دانش آموز با فرهنگ مدرسه موجبات بروز مشکل در رسیدن به هدف-حمایت از آموزش چند فرهنگی با استفاده از مواد، روش تدریس، تکنیک-شناسایی اشتراکات فرهنگی، اجتماعی و سیاسی-

کدگذاری محوری	کدگذاری باز
فرهنگی	تقویت مهارت مدرسان متناسب با آموزش چندفرهنگی-به روزرسانی محتوا بر اساس تحولات جهانی-تعریف تکالیف چند فرهنگی برای دانش آموزان-لزوم تبدیل مدارس به مکان هایی جهت فهم و تمرین حقوق و مسئولیت شهروندی-احترام به فراگیران، فرهنگ آن ها و اطلاعات عوام و توده مردم-شناسایی اشتراکات فرهنگی، اجتماعی و سیاسی-تقویت مهارت مدرسان متناسب با آموزش چندفرهنگی....
توجه به ارزش های چندفرهنگی	گسترش برنامه های توسعه ای آموزشی برای معلمان در خصوص توجه به فرهنگ های مختلف- آموزش سواد فرهنگی برای همه دانش آموزان در محیط های کلاسی با رویکرد مشارکتی و دانشجو محور-ایجاد محیط یادگیری دموکراتیک توسط معلم از طریق احترام گذاشتن به تفاوت های فرهنگی دانش آموزان....
ضرورت تربیت معلمان آشنا به آموزش چندفرهنگی	تاثیرگذاری سیستم آموزشی، نژادپرستی، تعصب، تبعیض نژادی، و... بریادگیری و پیشرفت دانش آموزان و حتی برآینده آنها-عدم بحث های عمیق درباره موضوع چند فرهنگی در کتاب های درسی-توجه به نقش مدارس در شکل گیری هویت دانش آموزان-پرداختن به اشکال رفتار ستمگرانه-عدم آگاهی معلمان از ارزش رویکرد برنامه درسی چندفرهنگی-عدم پذیرش تفاوت های فرهنگی و قومی از طرف برخی معلمان-عدم اطلاع کافی مدرسان

کدگذاری محوری	کدگذاری باز
	مراکز تعلیم و تربیت دانشجو معلمان (دانشگاه فرهنگیان) با مفاهیم و اصول و اهداف برنامه درسی چندفرهنگی - عدم تدوین محتوای برنامه درسی دانشگاه فرهنگیان با جهت گیری چند فرهنگی.....

در ادامه فرایند تحلیل از کدهای بدست آمده به مولفه های اصلی دست می - یابیم که در این حالت جدول شماره (۵) با ۷ کدگزینی حاصل می شود، که در ادامه آورده شده است.

جدول ۵. کدگذاری گزینی

کدگذاری گزینی	گزاره های مقبول برآمده از تحلیل	مؤلف/سال انتشار
تعالی کلاس جهانی	-هفت صلاحیت رهبران جهانی مربوط با سواد فرهنگی (تحمل ابهام -انعطاف پذیری رفتاری - همدلی - عدم قضاوت-جهت گیری هدف -جامعه پذیری -مهارت های فرا ارتباطی) -نیاز جامعه به سواد فرهنگی- مدیریت بهتر با سواد فرهنگی- ویژگی رهبران موفق، توجه و استفاده از شباهت ها و اختلافات بین مردم، شرکت ها و کشورها، از نظر فرهنگی - سواد شخصی + سواد اجتماعی + سواد تجاری + سواد فرهنگی = سواد جهانی	(اولگا وی. گوکالنکو و ولادیمیر پی. بوریسنکوف، ۲۰۱۶)

کدگذاری گزینشی	گزاره های مقبول برآمده از تحلیل	مؤلف/سال انتشار
	= تعالی کلاس جهانی	
	-ایجاد تغییر در ذهنیت افراد و نحوه ارتباط آنها با جهان اطراف لازمه جهانی شدن	النا شلیاخوفچوک (۲۰۱۹)
	مهارت های تفکر چابک (اعتماد به نفس با پیچیدگی، مدیریت پارادوکس ها، حل مشکلات)- مهارت های بین فردی و ارتباطی (خلاقیت، رابطه و ایجاد تیم، همکاری)- مهارت های عملیاتی جهانی (مدیریت نیروی کار متنوع، درک بازارهای جهانی، توانایی کار در سطح بین المللی، مهارت های زبانی، حساسیت فرهنگی) -	پاتریشیا آراشمیت (۲۰۰۶)
	-ریشه های چندفرهنگی یک میراث فکری جهانی- روایت های گسترده تر و الگوهای تاریخ جهان	(لیزا تیلور و مایکل هوچسمن، ۲۰۱۲)
	- سواد چندفرهنگی پیش شرط برقراری ارتباط در یک جامعه چند فرهنگی	سرگیوا و پولیاکوا و گلنساوا و کولوسوا و شافازینکیا (۲۰۱۹)
پرورش شهروند	-لزوم تبدیل مدارس به مکان هایی جهت فهم و درک حقوق و مسئولیت شهروندی	عراقیه، علیرضا و فتحی واجارگاه، کورش و فروغی

کدگذاری گزینشی	گزاره های مقبول برآمده از تحلیل	مؤلف/سال انتشار
فعال، دموکراتیک محلی و جهانی		ابری، احمدعلی و فاضلی، نعمت الله (۱۳۹۰)
	- کسب مهارت‌های اساسی قرن بیست و یکم در ارتباط با سواد فرهنگی - مهارت ارتباطات (صحبت کردن به زبان اضافی؛ حساسیت به اختلافات فرهنگی؛ مقاومت در برابر کلیشه) - مهارت شهروندی، محلی و جهانی (قدردانی از تفاوت های بین سیستم های ارزشی) - مهارت مسئولیت های شخصی و اجتماعی از جمله آگاهی و شایستگی فرهنگی (عملکردی محترمانه، کار مؤثر با افراد با پیشینه های گوناگون و پاسخگویی با ذهن آگاهانه به ایده ها و ارزش های مختلف) - مهارت‌های مورد نیاز در قرن ۲۱ برای تبدیل شدن به شهروندی جهانی	جنواگی و تایرون سی هاوارد (۲۰۱۰)
	- پرورش دانش آموزانی با ذهنیت جهانی توسط معلمان دارای ذهنیت جهانی - پرورش دانش آموزانی متعهد	اریک جون بایکر و شیلا مارکوارت (۲۰۱۶)

کدگذاری گزینشی	گزاره های مقبول برآمده از تحلیل	مؤلف/سال انتشار
	به فرهنگ سازی توسط معلمان متعهد به فرهنگ سازی- ارتباط میان شهروندی جهانی و آموزش چندفرهنگی- پیوند بین صلاحیت های جهانی و چندفرهنگی.....	
	- لزوم توسعه ی مهارت فردی برای شهروندی فعال در جامعه -تحقق درک بهتر فرهنگ های مختلف	هسیو-پینگ هوانگ و یینگ-یائو چنگ و چنگ-فو یانگ(۲۰۱۶)
ایجاد وفاق و اتحاد در عین تکرار گرایی	-شنیدن جدی شکایات بچه ها در مدرسه -درک خواسته های اجتماعی رفتار نژادی درون فرهنگ بچه ها - توجه به اشکال رفتار ستمگرانه -توجه به برقراری عدالت و رفع نابرابری هایی چون نژادپرستی-کثرت گرایی فرهنگی- هویت (تاریخی، سرزمینی و...) -از خود بیگانگی -تبعیض، تعصب و درگیری های قومی، نژادی، جنسیتی، فرهنگی.....	کاپویانیس، تئودورا (۲۰۱۹)
	ایجاد فضای یکپارچه آموزشی و فرهنگی با توجه به چندفرهنگی- فرد در مرز فرهنگ ها در شرایط دنیای	اولگا وی. گوکالنکو و ولادیمیری. بورسینکوف(۲۰۱۶)

کدگذاری گزینشی	گزاره های مقبول برآمده از تحلیل	مولف/سال انتشار
	چندفرهنگی - مشکلات حفظ هویت فرهنگی و سازگاری در محیط چندفرهنگی - شخصیت گرای چند فرهنگی شخصی با شیوه های خود سازماندهی خلاق و خود تحقق در دنایای چندفرهنگی.....	
	درک مفهوم فرهنگ هر گروه قومی و رفتن به سمت قدردانی، تحمل، و احترام به اقوام مختلف - فراتر رفتن از اختلافات فرهنگی و ایجاد فرآیند یادگیری از یکدیگر - درک تفاوت های چندفرهنگی و تأیید ارزش آنها توسط معلمان - عملکرد بهتر معلمان در کلاس با داشتن سواد چندفرهنگی	هسیو-پینگ هوانگ و یینگ-یائو چنگ و چنگ-فو یانگ(۲۰۱۶)
	-ایجاد وفاق واتحاد -تبعیض، تعصب و درگیری های قومی، نژادی، جنسیتی، فرهنگی -درک و تحمل آرای فرهنگ های متفاوت -درک و احترام به ادیان و مذاهب مختلف - شناسایی اشتراکات فرهنگی، اجتماعی و سیاسی	صادقی،علیرضا (۱۳۹۲)
	تبعیض، تعصب و درگیری های قومی، نژادی، جنسیتی، فرهنگی - عدالت	امینی، محمد(۱۳۹۱)

کدگذاری گزینشی	گزاره های مقبول برآمده از تحلیل	مؤلف/سال انتشار
	اجتماعی -درک و تحمل آرای فرهنگ های متفاوت -درک و احترام به ادیان و مذاهب مختلف	
	کسب مهارت از طریق تعامل صلح جویانه، و رفتار احترام آمیز با دیگران برای همه مردم نه تنها مدیران برتر جامعه-توجه به اقوام و فرهنگ ها	جنواگی و تایرون سی هاوارد (۲۰۱۰)
	زیست مسالمت آمیز افراد و ادیان	پاتریشیا آر اشمیت (۲۰۰۶)
	-شرح نحوه همزیستی مسالمت آمیز با گروه های دیگر در محتوای کتب درسی-کمک به رفع نگرش های نژادی در دانش آموزان	وفائی، رضا - سبحانی نژاد، مهدی. (۱۳۹۴)
	گفتمان های آموزش عدالت اجتماعی - تدریس برای عدالت اجتماعی - آموزش چندفرهنگی - عدالت اجتماعی هدف آموزش چندفرهنگی - ترویج عدالت اجتماعی با آموزش چندفرهنگی	بوراک اولور، آیتونگا اوگوز (۲۰۱۹)
	- توسعه سواد فرهنگی یک فرآیند جمعی-سواد فرهنگی عامل توانمند سازی افراد - توسعه مهارت های	النا شلیاخوفچوک (۲۰۱۹)

کدگذاری گزینشی	گزاره های مقبول برآمده از تحلیل	مؤلف/سال انتشار
	ارتباطی در فرد، بوسیله برقراری ارتباط با افرادی با پیشینه های متنوع فرهنگی - کسب مهارت های فرهنگی با کاوش در دیدگاه ها و شیوه های مختلف فرهنگی	
	توجه به دیگری - شنیدن صدای دیگر- ارج نهادن به تمایز- ترویج اختلاف نظر و آزادی عقیده و عمل همه انسان ها- حمایت از اقلیت ها- آزاد سازی و رهایی بخشی- توجه به نسبیت گرایی فرهنگی	غریب، جلال- گلستانی، سید هاشم- جعفری، سید ابراهیم(۱۳۹۵)
	-توجه به صلح و دوستی و تفاوت های فردی	صادقی،علیرضا (۱۳۹۲)
	-توجه به مفهوم صلح و دوستی	وفائی، رضا - سبحانی نژاد، مهدی. (۱۳۹۴)
	-احترام به فراگیران، فرهنگ آن ها و اطلاعات عوام و توده مردم -توجه به بازتولید در آموزش و نقش نظام آموزشی در موفقیت فرزندان طبقات مسلط -تأکید بر چندفرهنگی به عنوان راه حل نابرابری های قومی و نژادی -	عراقیه، علیرضا و فتحی و اجارگاه، کورش و فروغی ابری، احمدعلی و فاضلی، نعمت الله (۱۳۹۰)

کدگذاری گزینشی	گزاره های مقبول برآمده از تحلیل	مؤلف/سال انتشار
	توجه به فرهنگ دانش آموزان و برنامه درسی پنهان مدارس - شنیدن صدا، خواسته ها و شکایات دانش آموزان	
	-عدالت آموزشی و تساوی فرصت های آموزشی- فراهم نمودن فرصت- های برابر آموزشی برای همه دانش- آموزان با فرهنگ، قومیت، مذهب، جنسیت، زبان، توانایی های ویژه و طبقات اجتماعی مختلف	خسروی، علی اکبر - حلاج دهقانی، عادل - بابایی، بهاره (۱۳۹۷)
معرفی فرهنگ های مختلف در برنامه درسی	لزوم ایجاد برنامه درسی چندفرهنگی حساس و پاسخگو نسبت به تفاوت های فرهنگی و قومی- عدم برنامه درسی چندفرهنگی عامل شکاف و بحران های اجتماعی، فرهنگی و هویتی	امینی، محمد(۱۳۹۱)
	-انعکاس چند فرهنگ گرایی، تاریخ و فرهنگ گروه های قومی و زبانی در برنامه درسی	اولگا وی. گوکالانکو و ولادیمیری. بورسینکوف(۲۰۱۶)
	-معرفی فرهنگ های مختلف از طریق برنامه درسی-بازنمایی گروه های فرهنگی و اقلیت ها در برنامه ها و کتاب های درسی-آشنایی دانش آموزان با تجربیات، کشمکش ها و دیدگاه های	خسروی، علی اکبر - حلاج دهقانی، عادل - بابایی، بهاره (۱۳۹۷)

کدگذاری گزینشی	گزاره های مقبول برآمده از تحلیل	مؤلف/سال انتشار
	گروه های قومی و فرهنگی، جنسیتی مختلف و گروه های دارای نیازهای خاص-توجه به تنوع، متمایز بودن، پیچیدگی و غیر قابل پیش‌بینی بودن افراد.....	
	-شناختن هویت خویش در توسعه فرهنگ خویش- به اشتراک گذاشتن مفاخر علمی تاریخی مرتبط با فرهنگ و زبان خود-	کاپویانیس، تئودورا (۲۰۱۹)
	- ارتقا یافتن مهارت های گفتگوی بین فرهنگی در یک جامعه چندفرهنگی در مدرسه و محیط آموزشی- افزایش ارتباطات و سوادچندفرهنگی از طریق جذب جوانان جهت شرکت در فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی در بین اقوام- ایجاد نگرش مثبت به فرهنگ ملت‌های دیگر	سرگیوا و پولیاکوا و گلتسوا و کولوسوا و شافازینکیا (۲۰۱۹)
	-لزوم توسعه دانش تربیتی چندفرهنگی توسط معلمان - توالی منطقی چگونگی دستیابی به تسلط در آموزش چندفرهنگی در کلاس- تجزیه و تحلیل مقایسه ای در گروه های	جنوا گی و تایرون سی‌هاوارد(۲۰۱۰)

کدگذاری گزینشی	گزاره های مقبول برآمده از تحلیل	مؤلف/سال انتشار
	مختلف قومی - تطبیق سبکهای تدریس با سبکهای یادگیری گروههای قومی متنوع - توانمندسازی گروه های قومی در فرایند آموزش - ایجاد یادگیری مشارکتی در بین دانش آموزان متنوع فرهنگی - آموزش برای تحولات اجتماعی و عدالت اجتماعی	
	-توانایی تحلیل و درک جامعه یا فرهنگ های خاص - لزوم آشنایی با آداب و رسوم و ویژگی های هر فرهنگ - توانایی درگیری کامل با هر فرهنگ معینی - ضرورت سواد فرهنگی برای ورود به یک فرهنگ جدید جهت برقراری ارتباط با افراد آن فرهنگ - سواد فرهنگی، موجب برجسته شدن ارتباط، مقایسه و نقد- قرار گرفتن ایده ها در یک همکاری غیررشته ای و بین المللی بوسیله سواد فرهنگی -	جیوتسنا پاتنیک و ادوینا نبرد ولد (۲۰۰۶)
	-لزوم اجرای آموزش چندفرهنگی در مدارس - توجه به ماهیت اطلاع رسانی و توصیفی آموزش چندفرهنگی - عدم محدودیت آموزش چند فرهنگی -	پاملا هارتمن و کورین رنگوت و مری ترزا سیگ (۲۰۱۸)

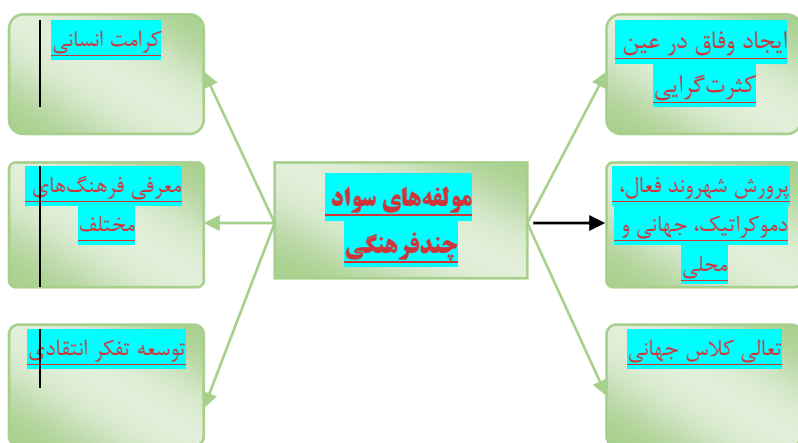
کدگذاری گزینشی	گزاره های مقبول برآمده از تحلیل	مؤلف/سال انتشار
	آموزش چندفرهنگی یکی از اهداف اصلی کتاب درسی -	
	-توجه به رویدادهای مختلف تاریخی در جغرافیای فرهنگ های گوناگون در محتوای کتب درسی -ایجاد زمینه درک متقابل از سیر تحول فرهنگ های مختلف در محتوای کتب درسی -توجه به تفاوت های فرهنگی اقوام در محتوای کتب درسی -کمک به درک و بهبود ارتباط های بین فرهنگی در محتوای کتب درسی -...	وفائی، رضا - سبحانی نژاد، مهدی. (۱۳۹۴)
توسعه تفکر انتقادی	- تفکر در خود از منظر فرهنگی و نژادی - تفکر انتقادی	النا شلیاخوفچوک (۲۰۱۹) (
	-عدم بحث های عمیق درباره موضوع چند فرهنگی در کتاب های درسی - روابط قدرت بعنوان مانعی برای اجرای برنامه آموزش چندفرهنگی - تاثیرگذاری سیستم آموزشی، نژادپرستی، تعصب، تبعیض نژادی، و... بر یادگیری و پیشرفت دانش آموزان و حتی بر آینده آنها - اهمیت گفتمان های	پاملا هارتمن و کورین رنگوت و مری ترزا سیگ (۲۰۱۸)

کدگذاری گزینشی	گزاره های مقبول برآمده از تحلیل	مؤلف/سال انتشار
	اقلیت‌ها در روند ساخت‌وساز دانش و یادگیری دانش آموزان	
	-تأکید بر نقش مدارس در شکل‌گیری هویت دانش آموزان و توجه به فهم انتقادی کارکرد مدرسه	عراقیه، علیرضا و فتحی و اجارگاه، کورش و فروغی ابری، احمدعلی و فاضلی، نعمت الله (۱۳۹۰)
	فهم انتقادی نسبت به کارکرد واقعی مدرسه-	کاپویانیس، تئودورا (۲۰۱۹)
	پیشرفت معلمان و تبدیل شدن به شهروندانی منتقد جهت پرورش دانش آموزان منتقد	اریک جون بایکر و شیلیاک. مارکوارت (۲۰۱۶)
	-توجه به پست مدرنیسم و نظریه انتقادی	غریب، جلال- گلستانی، سید هاشم- جعفری، سید ابراهیم (۱۳۹۵)
کرامت انسانی (توجه به دیگری)	-ارتقا آگاهی‌ها با احترام به زبان و میراث و فرهنگ‌ها -توانمند سازی فردی و اجتماعی افراد به لحاظ آموزشی و انسانی -تمجید تنوع بعنوان یک واقعیت طبیعی زندگی در مدرسه	هسیو-پینگ هوانگ و یینگ-یائو چنگ و چنگ-فو یانگ (۲۰۱۶)

کدگذاری گزینشی	گزاره های مقبول برآمده از تحلیل	مؤلف/سال انتشار
	-افزایش آگاهی میان فرهنگی در میان تمامی دانش آموزان- برابری آموزشی- عدالت اجتماعی	
	مهارت همکاری (احترام به اختلافات افراد با پیشینه های متنوع اجتماعی و فرهنگی)-	جنوا گی و تایرون سی هاوارد(۲۰۱۰)
	گوش دادن به صدای درون گروه های اقلیت - ضرورت توجه به تعلیم و تربیت-تبدیل مدارس به مکان هایی برای فهم و درک حقوق و مسئولیت های یک شهروند فعال و نقاد در اشکال مختلف یادگیری اجتماعی	کیتلین مک مون دولی(۲۰۰۸)
	به رسمیت شناختن اقلیت ها توسط حکومت مرکزی- توجه به هویت فردی و جمعی	گریس فورورگر (۲۰۰۹)
	-احترام به حق متفاوت بودن در راستای فرهنگ خاص خود در محتوای کتب درسی- توجه به آموزش زبان های قومی و محلی در محتوای کتب درسی-پیش داوری نکردن در مورد افراد، قومیت ها و فرهنگ های خاص در محتوای کتب درسی-احترام به حق	وفائی، رضا - سبجانی نژاد، مهدی. (۱۳۹۴)

کدگذاری گزینشی	گزاره های مقبول برآمده از تحلیل	مولف/سال انتشار
	حفظ زبان قومی برای اقلیت ها در محتوای کتب درسی	

بر اساس تحلیل های مندرج در جدول ۵، می توان مولفه های سواد چندفرهنگی را در قالب شکل ۱ ارائه داد.

شکل ۱. مولفه های سواد چندفرهنگی

پس از احصا مولفه های سواد چندفرهنگی نسبت به طراحی الگو اقدام شد. در این مرحله الگوی طراحی شده با استفاده از روش دلفی در دو مرحله، به قضاوت ۱۹ نفر از متخصصان حوزه برنامه درسی و صاحب نظران چندفرهنگی و تعدادی از مطلعین کلیدی در دانشگاه فرهنگیان قرار گرفت تا نظرات خود را در مورد متناسب و مرتبط بودن مولفه ها و الگو اعلام نمایند، سپس نظرات تصلاحي آنها در مورد الگوی تدوین شده استخراج شده (جدول شماره ۶

(سپس الگو اصلاح گردید و توسط متخصصان سه حوزه مورد تأیید قرار گرفت.

جدول ۶. نظرات ارائه شده توسط صاحب نظران در اعتباریابی الگو

ردیف	افراد انتخاب شده	پیشنهادهای ارائه شده
۱	صاحب نظران برنامه ریزی درسی	چیدمان عناصر بهتر است از راست به چپ باشد. - طبقه بندی محتوا در بعد شناختی، نگرشی و مهارتی. - منطق برنامه درسی در یک وسط الگو بیاید. - ارتباط عناصر دیده شود. - ارزشیابی متقتر نوشته شود. - مطالب در قسمت معلم نیز مطابق سه بعد شناختی، نگرشی و مهارتی نوشته شود.
۲	صاحب نظران چندفرهنگی	موارد نوشته شده در عناصر باید برپایه اهداف نوشته شود یعنی محتوا برپایه اهداف نوشته شده و روش تدریس برپایه محتوا و این چرخه ادامه یابد. - مواردی که در ذیل هر عنصر آورده شده است برخی از آنها کلی می باشند و بهتر است مطالب ملموس تر و عینی تر باشند. - جنبه نوآورانه در الگو لحاظ شود.
۳	مطالعین کلیدی دانشگاه فرهنگیان	- بجای کلمه گروه های نامتجانس کلمه شفاف تری استفاده شود. - برای ارزشیابی می توان از روش های پروژه و گردش علمی هم استفاده کرد. - در روش های تدریس از روش های جدیدتری مثل کاوشگری و... استفاده شود.

مبانی فلسفی

ایجاد واقع و شکل‌گیری

ایجاد واقع و شکل‌گیری فرایند خلق واقع و شکل‌دهی به آن است. این فرایند شامل تعامل بین عوامل مختلفی مانند محیط، فرهنگ، و فرد است. این فرایند منجر به شکل‌گیری واقعیت اجتماعی و فرهنگی می‌گردد.

گرایش انسانی

گرایش انسانی به معنای تمایل ذاتی انسان به فرهنگ، دانش، و پیشرفت است. این تمایل منجر به ایجاد و توسعه فرهنگ و ارزش‌ها می‌گردد.

معرفی فرهنگ

معرفی فرهنگ به معنای آشنایی افراد با فرهنگ و ارزش‌های جامعه است. این فرایند منجر به تقویت هویت فرهنگی و اجتماعی می‌گردد.

فعلال دموکراتیک

فعلال دموکراتیک به معنای مشارکت فعال افراد در تصمیم‌گیری‌های اجتماعی و فرهنگی است. این فرایند منجر به توسعه دموکراسی و بهبود کیفیت زندگی می‌گردد.

توسعه تفکر

توسعه تفکر به معنای ارتقای توانایی تفکر انتقادی و خلاقانه است. این فرایند منجر به پیشرفت علمی و فرهنگی می‌گردد.

فرهنگ و ارزش

فرهنگ و ارزش به معنای مجموعه‌ای از باورها، عادات، و ارزش‌ها است که در یک جامعه شکل می‌گیرد. این مجموعه منجر به شکل‌گیری هویت فرهنگی و اجتماعی می‌گردد.

توسعه اجتماعی

توسعه اجتماعی به معنای بهبود شرایط زندگی و رفاهیت افراد است. این فرایند منجر به ایجاد جامعه‌ای عادلانه و پیشرفته می‌گردد.

توسعه اقتصادی

توسعه اقتصادی به معنای رشد و پیشرفت اقتصادی جامعه است. این فرایند منجر به بهبود سطح معیشت و رفاهیت می‌گردد.

مبانی فلسفی

مبانی فلسفی به معنای اصول و بنیادهای فکری است که در یک جامعه شکل می‌گیرد. این مبانی منجر به شکل‌گیری هویت فرهنگی و اجتماعی می‌گردد.

نویسنده اول: سعیده افضلی طراحی الگوی برنامه درسی سواد چندفرهنگی...

مؤلفه های سواد چندفرهنگی	منطق	اهداف	محتوا	روش های تدریس	معلم	گروه بندی	مواد و منابع	زمان	مکان	ارزشیابی

مؤلفه های سواد چندفرهنگی	منطق	اهداف	محتوا	روش های تدریس	معلم	گروه بندی	مواد و منابع	زمان	مکان	ارزشیابی
ایران - اتحاد و اتحادیه	ایران - رنګین کمانی از فرهنگ ها - جامعه برخوردار از تنوع فرهنگی نیاز به معلمان و نومعلمانی با سواد چندفرهنگی - ایجاد وفای و اتحاد - نقش معلمان در رشد سواد چند فرهنگی در کشوری چون ایران	زیست مسالمت آمیز و اهمیت دادن به فرهنگ ها - توجه به صلح و دوستی و همبستگی	۱- آموزش زیست مسالمت آمیز با افرادی در اقوام، فرهنگ ها و ادیان مختلف (دانشی) ۲- همسفر/ هم خانه/هم کار شدن با شخصی که از قوم و یا فرهنگ و یا مذهب دیگری است (نگرشی/ مهارتی) ۳- مطالعه کتاب ها و مطالب مربوط به فرهنگ ها و ادیان مختلف (دانشی) ۴- برقراری ارتباط موثر و صمیمانه با افرادی از دیگر فرهنگ ها و اقوام (نگرشی) ۵- همزیستی مسالمت آمیز در خوابگاه با افرادی از دیگر فرهنگ ها و اقوام (مهارتی)	روش تدریس مبتنی بر تعامل (برسش و پاسخ - فضای نقش - بحث گروهی - روش تدریس مسئله محور (گردش علمی - بارش مغزی) - مشارکتی) - روش تدریس مبتنی بر انتقال سیستم (مختبراتی - یادگیری - تلمیذی)	- کسب و افزایش دانش چندفرهنگی از زمان کارورزی (دانشی) - پذیرش نقاط اختلاف و شباهت و تفاوت میان فراگیران و کسب نگرش مثبت نسبت به تنوع فرهنگ ها از زمان کارورزی (نگرشی) - حمایت از آموزش چندفرهنگی با استفاده از مواد، روش تدریس، تکنیک و تجارب	گروه بندی: گروه های فرهنگی، قومی، زبانی و دیگری ها	- کتاب های درسی تدوین شده با استفاده از این الگو و یا دیگر الگوهای مشابه - مقالات و کتاب های نوشته شده مربوط به اقوام و فرهنگ های مختلف - کتابخانه ها -- اسناد و مستندات تاریخی - رسانه های	با توجه به انعطاف پذیر بودن آموزش، بیشترین ملاک در بحث زمان، اختصاص ص زمان کافی برای یادگیری مطالب به فراگیران مد نظر می باشد. که در کلاس حضوری و یا مجازی می توان به آن	- کلاس (داخل کلاس- خارج از کلاس) مدرسه (داخل مدرسه- خارج از مدرسه) این دو بعنوان مکان- هایی برای تبدیل شدن فراگیران به شهروندانی فعال و نقاد در زندگی	با روش کمی (آزمون کتبی و شفاهی) و روش کیفی (مشاهده- مصاحبه) و ترکیبی مانند: آزمون های تشریحی- تستی- چهارگزینه ای- اجرای پروژه - ارائه کنفرانس- ارائه گزارش- اجرای تئاترهای

مؤلفه های سواد چندفرهنگی	منطق	اهداف	محتوا	روش های تدریس	معلم	گروه بندی	مواد و منابع	زمان	مکان	ارزشیابی
- پرورش شهروند فعال، دموکراتیک، محلی و جهانی.		تربیت معلمانی آشنا به آموزش چندفرهنگی - افزایش توانمندی حرفه ای معلمان با کسب مواد چندفرهنگی	۱- آموزش سواد چندفرهنگی برای همه نومعلمان (دانشی) ۲- اشاعه و توسعه برنامه های آموزشی برای معلمان در خصوص توجه به فرهنگ ها و اقوام مختلف (نگرشی) ۳- حمایت و ترویج آموزش چند فرهنگی با استفاده از مواد، روش تدریس، تکنیک و تجارب معلمی (مهارتی) ۴- توجه به اصل کمیت یعنی آموزش برای همه و اصل کیفیت یعنی آموزش خوب و مناسب برای همه از زمان کارورزی (دانشی) ۵- توجه به خواسته های افراد و مفاهیم قومی و هم گرایی نظام مند جهت اتصال جهانی از زمان کارورزی (نگرشی) ۶- حمایت معلم از فعالیت های فراگیران اقوام مختلف درکلاس از زمان کارورزی (مهارتی)		معلمی از زمان کارورزی (مهارتی) - حمایت از فعالیت های فراگیران اقوام مختلف درکلاس از زمان کارورزی (مهارتی) - شرکت در برنامه های آموزشی(ضمن خدمت) در خصوص توجه به فرهنگ ها و اقوام مختلف از زمان کارورزی (مهارتی) -بخش فیلم های مرتبط در کلاس و برپایی نمایشگاه های آشنایی با اقوام(مهارتی)		ایترنتی از قبیل: وب گاه- ها، شبکه های ایترنتی و پورتال های فرهنگی و اجتماعی و سایت های مختلف - استفاده از فیلم و داستان ها در خصوص آداب و رسوم و فرهنگ های مختلف و ...	توجه نمود.	اجتماعی - استفاده از مکان های مناسب برای درک بهتر مفاهیم مانند نمایشگاه های آشنایی با اقوام، جشنواره های بومی و محلی، کتابخانه ها حتی مراسم های مذهبی و مناسبتی، اماکن تاریخی و موزه ها و...	قومی، بومی محلی - برپایی نمایشگاه اقوام و ...

دو فصلنامه نظریه و عمل در برنامه درسی، شماره ۲۱، سال یازدهم، بهار و تابستان ۱۴۰۲

مؤلفه های سواد چندفرهنگی	منطق	اهداف	محتوا	روش های تدریس	معلم	گروه بندی	مواد و منابع	زمان	مکان	ارزشیابی
نوعی کلاسی جهانی -		آشنایی با علم آموزش چندفره نگی بعنوان یک علم روز جامعه جهانی	۱- آشنایی با تاثیر مدرسه بعنوان یک سیستم اجتماعی در بستر چندفرهنگی (دانشی) ۲- درک صحیح از نژاد و ملیت ها در سیستم آموزشی و برنامه درسی (نگرشی) ۳- کسب مهارت و شایستگی های فرهنگی و شهروند جهانی (مهارتی)							

نویسنده اول: سعیده افضلی طراحی الگوی برنامه درسی سواد چندفرهنگی...

مؤلفه های سواد چندفرهنگی	منطق	اهداف	محتوا	روش های تدریس	معلم	گروه بندی	مواد و منابع	زمان	مکان	ارزشیابی
کرامت انسانی (توجه به هویت)		آشنایی با ارزش های انسانی و بالا بردن سطح توجه به دیگری در فراگیران	۱- توجه به دیگری و شنیدن صدای دیگر از زمان کارورزی (دانشی) ۲- درک و احترام به افراد با پیشینه های متنوع اجتماعی و فرهنگی از زمان کارورزی (نگرشی) ۳- ایجاد فضای مناسب برای توسعه و رشد شخصیتی فراگیران از اقوام و فرهنگ های مختلف از زمان کارورزی (مهارتی)							

مؤلفه های سواد چندفرهنگی	منطق	اهداف	محتوا	روش های تدریس	معلم	گروه بندی	مواد و منابع	زمان	مکان	ارزشیابی
- معرفی فرهنگ های مختلف.		آشنایی با فرهنگ ها و اقوام مختلف	۱-۱- آموزش ضد تبعیض نژادی از زمان کارورزی (دانشی) ۲-۱- درک دیگری با دیدگاه های قومی و فرهنگی مختلف از زمان کارورزی (نگرشی) ۳-۱- مقابله کردن با تبعیض نژادی در کلاس، مدرسه و جامعه از زمان کارورزی (مهارتی)							
		برورش و توزیع تفکر انتقادی در فراگیران	۱- آموزش تفکر در خود از منظر فرهنگی، نژادی و قومیتی از زمان کارورزی (دانشی) ۲- فهم انتقادی نسبت به واقعیت های جامعه (نگرشی) ۳- شهروندی فعال و نقاد در زندگی اجتماعی (مهارتی)							
- توسعه تفکر انتقادی.										

بحث و نتیجه گیری

هدف از این پژوهش، ارائه الگوی برنامه درسی سواد چندفرهنگی برای دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان بود. نتایج حاکی از آن بود که سواد چندفرهنگی دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان در بعد دانش در سطح مطلوبی قرار دارند و در بعد نگرش چندفرهنگی در سطح متوسط بوده، اما در بعد مهارت چندفرهنگی در سطح مطلوبی قرار ندارند. پس از تعیین وضعیت موجود، الگوی برنامه درسی سواد چندفرهنگی دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان جهت دستیابی به وضع مطلوب تدوین شد. از آنجا که کشور ایران، کشوری با تنوع قومیت‌ها، آداب و رسوم و فرهنگ‌های مختلف است، نیاز است تا در تربیت معلمانی به سواد چندفرهنگی توجه کافی و وافی شود. لذا منطق این الگو، تاکید بر ایجاد وفاق و اتحاد در بین مردم جامعه به منظور دستیابی به جامعه پایدار را امری لازم و ضروری می‌داند که این وفاق و اتحاد توسط معلمان از همان دوران کودکی و در اولین آموزش‌های رسمی می‌بایست صورت پذیرد و درک و احترام به ادیان و مذاهب مختلف باید سرلوحه مفاهیم آموزشی مدارس باشد. در این میان نقش معلمان در رشد سوادچند فرهنگی در کشوری چون ایران بسیار حائز اهمیت بوده و آنچه که مبرهن است ترویج عدالت اجتماعی با آموزش چندفرهنگی بهتر و مناسب تر می‌باشد. این یافته با پژوهش‌های صادقی (۱۳۹۱)، هواس‌بیگی و صادقی (۱۳۹۹)، گی و هاوارد (۲۰۱۰) همچنین (اولور و اوگوز، ۲۰۱۹؛ گولنازف و همکاران، ۲۰۱۵؛ امینی، ۱۳۹۱ و خسروی و همکاران، ۱۳۹۷) هم‌سویی دارد. در این زمینه بایستی بر ترویج عدالت اجتماعی با آموزش چندفرهنگی تاکید نمود؛ زیرا بستر آموزش‌های چندفرهنگی بر عدالت اجتماعی و یکسان‌نگری قومیت‌ها و طیف‌های جامعه استوار است.

اهداف الگوی برنامه درسی سواد چندفرهنگی دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان در سه بعد دانش چندفرهنگی، نگرش چندفرهنگی و مهارت چندفرهنگی متناظر با بُعد کمی (پرسشنامه) تبیین شده است که ارتباط بین وضع موجود و وضع مطلوب را نشان می‌-

دهد. اهداف مصرح در برنامه درسی سواد چندفرهنگی مشتمل بر زیست مسالمت‌آمیز و اهمیت دادن به فرهنگ‌ها؛ توجه به صلح و دوستی و همدلی؛ تربیت معلمانی آشنا به آموزش چندفرهنگی؛ افزایش توانمندی حرفه‌ای معلمان با کسب سواد چندفرهنگی؛ آشنایی با علم آموزش چندفرهنگی بعنوان یک علم روز جامعه جهانی؛ آشنایی با ارزش‌های انسانی و بالا بردن سطح توجه به دیگری در فراگیران؛ آشنایی با فرهنگ‌ها و اقوام مختلف؛ پرورش و ترویج تفکر انتقادی در فراگیران؛ بود. اهداف برنامه درسی سواد چندفرهنگی بر حوزه‌هایی تأکید دارد که مداومت و استمرار دارند (پرورش و ترویج تفکر انتقادی) و یادگیرندگان مادام‌العمر را برای مواجهه با جهانی پایدار آماده می‌سازد. برای دستیابی به چنین اهدافی، ضرورتاً معلمان و دانشجومعلمان نیز بایستی آمادگی لازم را کسب نمایند. لذا برنامه درسی تربیت معلم نیز باید بر این اهداف تأکید نماید. محتوای الگوی برنامه درسی سواد چندفرهنگی؛ که بر مبنای اهداف و با توجه بر سه بعد دانش چندفرهنگی، نگرش چندفرهنگی و مهارت چندفرهنگی تدوین شده به مبحث کارورزی نیز تأکید دارد. با توجه به اینکه دانشجومعلمان در دو سال آخر تحصیل به امر کارورزی مبادرت می‌ورزند و به نظر می‌رسد می‌توان ارتقا مهارت و توانمندی سوادچندفرهنگی ایشان را از این طریق نیز افزود، لذا توجه به این امر و نحوه عملکرد آنها در کلاس درس کارورزی می‌تواند کمک شایانی به کسب مهارت دانشجومعلمان بنماید. البته لازم به ذکر است اساتید کارورزی و یا معلمینی که در کلاس کارورز هستند بایسته است که از سوادچندفرهنگی برخوردار باشند. همچنین اگر در بحث کارورزی در کارپوشه‌ها و ارزیابی عملکرد دانشجومعلمان در کلاس به نحوه-ی برخورد آنها با دانش‌آموزان متنوع قومی و فرهنگی توجه شده و اشکالات رفتاری و یا عملکردی و یا نقاط ضعف و قوت رفتار وی با این دانش‌آموزان مورد بحث و تبادل نظر قرار گیرد برای دانشجومعلمان بسیار مفید خواهد بود و این تجربه زیسته برای آنها زمینه توانمندی و ارتقا نگرش و مهارت آنها را نیز تا حدودی فراهم می‌نماید. در واقع مطلوب نظر آن است که هم بعد نظری سواد چندفرهنگی و هم بعد عملی و کاربردی آن (درکارورزی) برای دانشجو معلمان لحاظ گردد. در این الگو فعالیت‌های یادگیری،

نویسنده اول: یعقوب لهرابی تبیین نظریه پردازی شخصی اعضای هیأت علمی از نظر متخصصان... اشاره به درگیری فراگیران در امر یادگیری دارد. فعالیت‌های یادگیری فراگیر منجر به کسب تجربیات یادگیری خواهد شد. هر قدر سطح درگیری و یا فعالیت‌های یادگیری بیشتر باشد به همان نسبت تجربیات یادگیری فراگیر عمیق‌تر خواهد شد (فتیحی واجارگاه، ۱۳۸۸). پس بهتر است از روش‌هایی استفاده شود که هم بعد دانش و هم نگرش و هم مهارت چندفرهنگی دانشجومعلم را تحت تاثیر قرار دهد. لذا در این الگو روش تدریس مبتنی بر انتقال مستقیم (سخنرانی-یادسپاری-تلفیقی) روش تدریس مبتنی بر تعامل (پرسش و پاسخ -ایفای نقش- بحث گروهی- مشارکتی)، روش تدریس مسئله محور (گردش علمی -بارش مغزی) و... پیشنهاد شد، تا دانش و نگرش و مهارت چندفرهنگی دانشجومعلم دانشگاه فرهنگیان را تقویت نماید. همچنین عنصر معلم در این الگو اینگونه تبیین شده است که معلمان و دانشجومعلم باید خود از دانش و بینش و نگرش و مهارت مناسبی در خصوص چندفرهنگی برخوردار باشند تا بتوانند فراگیرانی درخور، تربیت و پرورش نمایند. در نتیجه برخی از ویژگی‌هایی که لازم است دانشجومعلم در الگوی برنامه درسی سواد چندفرهنگی دارا باشند در اینجا به اختصار آورده شده است: -کسب و افزایش دانش چندفرهنگی (دانشی) -پذیرش نقاط اختلاف و شباهت و تفاوت میان فراگیران و کسب نگرش مثبت نسبت به تنوع فرهنگ‌ها از زمان کارورزی (نگرشی) -علاقمندی به مطالعه تاریخ و آداب و رسوم اقوام مختلفی موجود در کلاس از زمان کارورزی (نگرشی) -حمایت از آموزش چندفرهنگی با استفاده از مواد، روش تدریس، تکنیک و تجارب معلمی از زمان کارورزی (مهارتی) -حمایت از فعالیت های فراگیران اقوام مختلف در کلاس از زمان کارورزی (مهارتی) -شرکت در برنامه های آموزشی (ضمن خدمت) در خصوص توجه به فرهنگ ها و اقوام مختلف از زمان کارورزی (مهارتی) -پخش فیلم های مرتبط در کلاس و برپایی نمایشگاه های آشنایی با اقوام (مهارتی). در قسمت گروه‌بندی، که در این الگو اشاره به گروه‌های داخل کلاس دارد. گروه‌بندی‌ها بر حسب راهبردهای تدریس و یادگیری متفاوت است و تحت تأثیر محتوای درسی قرار می‌گیرد (فتیحی واجارگاه، ۱۳۸۸). گروه‌بندی‌های ناهمگون

(نامتجانس)، بویژه تشکیل گروه‌های فرهنگی، قومی، زبانی و دیگری‌ها. اگر معلمان در کلاس درسی که اقوام مختلفی وجود دارد، دانش آموزان را در گروه‌های نامتجانس و ناهمگون چیدمان نمایند تاثیرگذاری مثبتی بر نگرش دانش آموزان خواهد داشت و زیست مسالمت آمیز را از همین هم گروهی ها کسب خواهند کرد. دانشجو معلمان می توانند این امر را در زمان کارورزی در کلاس درس میان دانش آموزان تجربه نموده و به تجارب زیسته خود در این امر بیفزایند. عنصر مواد و منابع در برنامه درسی، نقش مهمی را برای توانا ساختن دانش آموزان در امر یادگیری ایفا می نماید. مواد و منابع شامل تمامی ابزار و لوازمی است که اجرای برنامه به آنها مرتبط می شود و فایده برنامه از کمیت و کیفیت آنها تأثیر می پذیرد (موسی پور، ۱۳۹۷). مواد و منابع در عصر حاضر که بیشتر برپایه فناوری و تکنولوژی و فضاهای مجازی استوار گردیده است (بویژه در شرایط کرونایی جوامع امروزی) قطعاً منابع و مواد می تواند در دانش و نگرش و مهارت چندفرهنگی دانشجو معلمان تاثیرگذار باشند. در این الگو مواد و منابع به قرار زیر در نظر گرفته شده است: - کتاب های درسی تدوین شده با استفاده از این الگو و یا دیگر الگوهای مشابه - مقالات و کتاب های نوشته شده مربوط به اقوام و فرهنگ های مختلف - کتابخانه ها - اسناد و مستندات تاریخی - رسانه های اینترنتی از قبیل: وب گاه ها، شبکه های اینترنتی و پورتال های فرهنگی و اجتماعی و سایت های مختلف - استفاده از فیلم و داستان ها در خصوص آداب و رسوم و فرهنگ های مختلف و...

عنصر زمان از منظر یادگیرنده و یاددهنده مورد مطالعه قرار می گیرد. مقدار زمان درگیر شدن با موضوع درسی که یک مسئله مرتبط با تدریس است را متغیرهای مرتبط با یادگیرنده، شرایط کلاس درس و معلم تعیین می کنند (موسی پور، ۱۳۹۷). با توجه به انعطاف پذیر بودن آموزش، بیشترین ملاک در بحث زمان، اختصاص زمان کافی برای یادگیری مطالب به فراگیران مد نظر می باشد. که در کلاس حضوری و یا مجازی می توان به آن توجه نمود. مکان و محیط آموزشی عنصری است که کلیه فرایندهای یاددهی یادگیری در درون آن انجام می پذیرد. محیط فیزیکی مناسب، وسعت و کیفیت آن تأثیر مهمی بر عملکرد نظام آموزشی دارد (فتحی واجارگاه، ۱۳۸۸). در این الگو مکان هم می

نویسنده اول: یعقوب لهرابی تبیین نظریه پردازی شخصی اعضای هیأت علمی از نظر متخصصان...

تواند مدرسه و کلاس در نظر گرفته شود و هم مکان‌هایی از قبیل: اماکن تاریخی، کتابخانه‌ها و موزه‌ها و.... مهم این است که آن مکان‌ها، بتوانند در دانش و نگرش و مهارت چندفرهنگی دانشجو معلمان اثرگذار باشند. داخل و خارج از کلاس، همچنین داخل مدرسه و خارج از مدرسه بعنوان مکان‌هایی برای تبدیل شدن فراگیران به شهروندانی فعال و نقاد در زندگی اجتماعی مثمرتر می‌باشد. استفاده از مکان‌های مناسب برای درک بهتر مفاهیم مانند نمایشگاه‌های آشنایی با اقوام، جشنواره‌های بومی و محلی، کتابخانه‌ها حتی مراسم‌های مذهبی و مناسبتی، اماکن تاریخی و موزه‌ها و.. می‌توانند در دانش و نگرش و کسب مهارت چندفرهنگی هم برای معلمان و هم برای دانش آموزان بسیار تاثیرگذار باشد. و در پایان عنصر ارزشیابی که در الگوی برنامه درسی سواد چندفرهنگی باید برپایه‌ای استوار باشد که بتواند هم دانش چندفرهنگی و هم نگرش چندفرهنگی و هم مهارت چندفرهنگی دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان را مورد ارزیابی قرار دهد. لذا هم روش کمی (آزمون کتبی و شفاهی) و هم روش کیفی (مشاهده- مصاحبه) و هم ترکیبی مانند: آزمون‌های تشریحی- تستی- چهارگزینه‌ای- اجرای پروژه- ارائه کنفرانس- ارائه گزارش- اجرای تئاترهای قومی، بومی محلی- برپایی نمایشگاه اقوام و... پیشنهاد می‌شود. پیشرفت تکنولوژی و تبادل اطلاعات امروزه به حدی است که دانش و اطلاعات دانشجومعلمان، روزانه رو به افزایش است و می‌توان گفت به نوعی با فرهنگ‌ها و آداب و رسوم جوامع بشری آشنا می‌شوند، اگر چه این موضوع می‌تواند در دانش چندفرهنگی دانشجومعلمان تاثیر داشته باشد، اما با توجه به اینکه نگرش و مهارت آنها در حد مطلوبی قرار ندارد این چنین بنظر می‌رسد که جای درسی در خصوص چندفرهنگی در برنامه‌درسی دانشگاه فرهنگیان برای تمامی دانشجومعلمان در رشته‌های تحصیلی مختلف خالی است تا از این طریق به سواد چندفرهنگی دست پیدا کنند. هرچند که با توجه به بازنگری برنامه‌درسی دانشگاه فرهنگیان، به تازگی درسی به نام آموزش مهارت‌های زندگی (چندفرهنگی و شهروندی) ویژه رشته آموزش ابتدایی، ورودی سال ۱۳۹۹ به بعد قرار گرفته است (سایت دانشگاه فرهنگیان قسمت سرفصل‌های درسی رشته‌های مختلف)، اما باید اذعان

داشت که موضوع سواد چندفرهنگی برای تمامی دانشجوی معلمان در تمامی رشته ها بدلیل حساسیت حرفه و شغلی که دارند لازم و ضروری بنظر می رسد و چنانچه سرفصل های این درس درست تبیین شده و از اساتیدی که در زمینه چندفرهنگی تخصص داشته و صاحب نظر باشند، استفاده شود سطح نگرش و مهارت چندفرهنگی دانشجو معلمان نیز تغییر خواهد کرد.

از آنجا که در ایران پژوهشی در خصوص سواد چندفرهنگی دانشجوی معلمان دانشگاه فرهنگیان انجام نشده است در نتیجه می توان گفت سواد چندفرهنگی در نظام آموزشی دانشگاه فرهنگیان حلقه ای مفقوده است که نیاز به توجه بیشتری دارد، چرا که نظام تعلیم و تربیت کشور با تنوع جمعیت فراگیران متشکل از اقوام مختلف است و ضرورت دارد تمهیدات مناسبی برای نومعلمان (از قبیل فعالیت های غیررسمی و رسمی) جهت برخورد با پدیده چندفرهنگی در این دانشگاه، اندیشیده شود.

می توان گفت نتایج این پژوهش با نتایج پژوهشی که یاسمین آکار سیفتسی^۱ در سال ۲۰۱۹ توسط مرکز علوم و آموزش کانادا در مجله آموزش و یادگیری آن کشور به چاپ رسانده است تحت عنوان: رویکردهای آموزش چندفرهنگی و رویکردهای تربیت معلم؛ در یک راستا می باشد زیرا این مطالعه، به بررسی فرهنگ ها، ارزش ها، سبک زندگی و جهان بینی گروه های مختلف قومی و آماده سازی معلمان برای همسان سازی این گروه ها در سیستم آموزش و پرورش پرداخته است. همچنین هدف از آموزش معلمان با رویکرد آموزش چندفرهنگی را، افزایش توانایی معلمان برای تحمل تفاوت ها و حساس بودن به تنوع قومی دانسته است و کسب دانش و مهارت های عملی لازم برای اجرای برنامه های آموزش چندفرهنگی و پاسخگویی به نیازهای مختلف دانش آموزان در مدرسه را مهم می داند. همچنین فراهم آوردن فرصت های یادگیری پیچیده از نظر فکری برای همه دانش آموزان، را بخش اصلی آموزش معلمان برای عدالت اجتماعی ارزیابی می نماید. بنابراین می توان نتیجه گرفت که با کسب سواد چندفرهنگی توانمندی حرفه ای معلمان افزایش می یابد و این موضوع در پژوهش حاضر مورد تاکید است.

---

¹ . Acar-Ciftci

نویسنده اول: یعقوب لهرابی تبیین نظریه پردازی شخصی اعضای هیأت علمی از نظر متخصصان... همچنین در پژوهشی که کیم، ترنر و ماسون^۱ در سال ۲۰۱۵ با عنوان: آموزش سواد چندفرهنگی معلمان با رویکرد دانش آموز محور، (اقدام در تربیت معلم)، انجام داده اند؛ در این پژوهش آمده است معلمان بدلیل دانش محدود بین فرهنگی و سواد چندفرهنگی، زمانی که با دانش آموزان متنوع از نظر زبانی و فرهنگی در کلاس درس مواجه می شوند این امر مانع دیدن نقاط قوت آن دانش آموزان می شود و نمی توانند فعالیت های آموزشی مناسبی را جهت تعامل بین دانش آموزان، یادگیری مطالب و رویه های مطلوب در داخل و خارج از مدرسه به آنها ارائه کنند. پس لازم است معلمان در تربیت معلم فعالیت های آموزشی مناسبی را در این خصوص بیاموزند که معلمان را قادر سازد تا درباره دانش آموزان با زمینه های مختلف فرهنگی و زبانی و نحوه پیاده سازی یادگیری موفقیت آمیز این دانش آموزان در کلاس های آینده شان عمیق تر بیندیشند. بنظر می رسد این امر می تواند از همان زمان کارورزی در دانشجومعلمان رشد و نمو پیدا نماید. در واقع در این پژوهش به این امر اشاره می شود که دانشجومعلمان باید در دوره تربیت معلم چه از نظر تئوری و چه عملکردی آموزش لازم در خصوص سواد چندفرهنگی را دریابند، از این رو با پژوهش انجام شده همسو می باشد. در واقع در پژوهش حاضر نیز بر این مطلب تاکید می شود که داشتن سواد چندفرهنگی برای معلمان لازم بوده و موجب افزایش توانمندی حرفه ای آنان می شود.

در پژوهشی دیگر که صادقی (۱۳۹۱) با موضوع؛ «ویژگی ها و ضرورت تدوین برنامه - درسی چندفرهنگی در ایران» انجام داده است؛ عنوان نموده است که بحث برنامه درسی چندفرهنگی یکی از مباحث زنده، مهم، ضروری و در عین حال دارای دشواری هایی در بخش های طراحی و اجراست و تدوین برنامه درسی چندفرهنگی برای بقای هر جامعه ای یک ضرورت اساسی است و برنامه درسی کشور ناگزیر است در جهت تحقق این مهم قدم های مؤثری برداشته تا بتواند فرصت های مناسبی برای رشد و تعالی کشور برجای گذارد. با توجه به بررسی ها و نتایج حاصل از پژوهش حاضر می توان گفت

---

¹ . Kim, Turner & Mason

تدوین برنامه درسی چندفرهنگی برای دانشگاه فرهنگیان بعنوان مرکز ثقل نظام آموزش و پرورش کشور و منبع اصلی تامین نیروی انسانی وزارت آموزش و پرورش لازم و ضروری بنظر می‌رسد و برگزاری نشست‌ها و کارگاه‌ها و همایش‌هایی برای دانشجومعلم‌ان و اساتید دانشگاه جهت ارتقا سواد چندفرهنگی آنها مفید و موثر خواهد بود.

هواس بیگی و صادقی پژوهشی با عنوان «مفهوم پردازی فرایند آموزش چندفرهنگی از منظر معلمان اقوام ایرانی» را در سال ۱۳۹۸ انجام دادند. با توجه به اینکه این پژوهش با هدف مفهوم پردازی فرایند آموزش چندفرهنگی از دیدگاه معلمان اقوام ایرانی، (شش قوم آذری و ترک، بلوچ، ترکمن، عرب، کرد و لر) در دوره آموزش ابتدایی را مورد مطالعه قرار داده است، نتایج آن اشاره دارد که، نوع نگاه کنونی به چندفرهنگ گرایی در جامعه‌ی ایران، نگاهی محافظه‌کارانه و سستی است که در پی اشاعه و بازتولید فرهنگی موجود بوده و به موجودیت فرهنگ نگاه ثابت و از پیش تعیین شده و لاهوتی دارد. با توجه به پژوهش حاضر که تاکید بر توجه به چندفرهنگ گرایی دارد و شروع این موضوع را از آموزش و پرورش و معلمان جامعه موثر می‌داند و تاکید بر سواد چندفرهنگی معلمان دارد تا چندفرهنگی در جامعه توسعه پیدا کند، از این بُعد با پژوهش حاضر همسویی دارد.

عراقیه و فتحی واجارگاه (۱۳۹۱) پژوهشی با عنوان «جایگاه چندفرهنگی در آموزش مدرسه ای و آموزش عالی» را صورت داده اند که نتایج آن نشان می‌دهد آموزش مدرسه‌ای در زمینه آموزش چندفرهنگی دارای ضعف بوده و دانش آموزان دوره‌ی متوسطه به عنوان برون‌داد نهایی آموزش عمومی که وارد آموزش عالی خواهند شد از آموزش لازم در این خصوص برخوردار نبوده و این مساله در دانشگاه برای ایجاد فضای سازگارانه و توافق میان فرهنگ‌ها، زمینه‌ساز موانعی خواهد گردید. همچنین به نظر می‌رسد تا حد زیادی ارتباط مستقیمی بین کاهش خزانه فرهنگ ملی و بی‌اعتنایی به عناصر اساسی فرهنگ های بومی و بحران هویت در شهروندان ایرانی وجود داشته باشد. جایگاه بالاتر و برتری فرهنگ فارس بر سایر فرهنگ های آذری، لری، عرب،

نویسنده اول: یعقوب لهرابی تبیین نظریه پردازی شخصی اعضای هیأت علمی از نظر متخصصان...
ترکمن، گیلک، بلوچی و... بر اثر گذشته تاریخی و ابعاد پیچیده ای شکل گرفته که تغییر آن دشوار بوده و یکی از راهکارهای آن مستلزم توجه به جایگاه آموزش چندفرهنگی در برنامه درسی است. همانطور که در تحقیق دکتر عراقیه و فتحی و اجارگاه توجه به جایگاه آموزش چندفرهنگی تاکید شده است، همسویی این پژوهش با پژوهش حاضر کاملاً واضح است زیرا که با بررسی وضع موجود سواد چندفرهنگی دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان مشخص شد که عدم وضع مطلوب نگرش و مهارت چندفرهنگی دانشجومعلمان، می‌تواند به ضعف آموزش مدرسه‌ای در زمینه آموزش چندفرهنگی برگردد و اینکه در دوره‌ی متوسطه به عنوان برون‌داد نهایی آموزش عمومی که وارد آموزش عالی خواهند شد از آموزش لازم در این خصوص برخوردار نبوده اند. لذا مطابق تجارب محقق در ابتدای قبولی دانشجومعلمان در دانشگاه فرهنگیان با مقاومت‌هایی از سوی برخی دانشجویان برای هم‌خوابگاهی شدن با اقوام و فرهنگ‌های مختلف در پردیس‌ها و مراکز دیده می‌شود.

پیشنهاد می‌شود با توجه به جذب سالانه بیش از پانزده هزار نفر از فارغ التحصیلان دانشگاه‌های دیگر بعنوان مهارت آموزان ماده‌۲۸؛ که از ماموریت‌ها و سیاست‌های دانشگاه فرهنگیان در خصوص تامین نیروی انسانی برای وزارت آموزش و پرورش کشور می‌باشند؛ و با عنایت بر این موضوع که این افراد فقط تحصیلات دانشگاهی دارند و پس از فارغ التحصیلی در مقطع کارشناسی یا کارشناسی ارشد یا دکتری با گذراندن آزمون سراسری برای تدریس جذب آموزش و پرورش می‌شوند، لذا شایسته و بایسته است تا مهارت، نگرش و دانش سواد چندفرهنگی را طی گذراندن سرفصل درسی و دوره کارورزی کسب نمایند. همچنین توسعه بخشیدن سرفصل چندفرهنگی و شهروندی برای دانشگاه‌های دیگر به ویژه رشته‌های علوم تربیتی مورد اهمیت است تا این افراد نیز هنگامی که بعنوان نومعلم بعد از یک دوره یک ساله در دانشگاه فرهنگیان وارد نظام تعلیم و تربیت کشور می‌شوند دارای دانش و نگرش چندفرهنگی باشند. و همچنین دانشگاه فرهنگیان این سرفصل را در دوره آموزشی یکساله برای مهارت

آموزان قرار دهد می‌توان امیدوار بود که این معلمان جدیدالورود به نظام تعلیم و تربیت تا حدودی با موضوع سواد چندفرهنگی آشنا شده‌اند. بنظر می‌رسد انجام این پژوهش با توجه به اهمیت سواد چندفرهنگی معلمان کشور، کافی نبوده و اگر پژوهش‌هایی بویژه بصورت تطبیقی از نحوه عملکرد معلمان با سواد چندفرهنگی و یا فاقد سواد چندفرهنگی در کلاس‌هایی با فرهنگ و اقوام مختلف انجام گیرد مناسب خواهد بود. به هر حال مساله سواد چندفرهنگی معلمان کشور موضوع مهمی است که نیاز به پژوهش‌های بیشتری دارد.

منابع:

- امینی. (۱۳۹۱). تبیین برنامه ی درسی چند فرهنگی و چگونگی اجرای آن در نظام برنامه ریزی درسی ایران. مطالعات برنامه درسی، ۲۶(۷)، ۱۱-۳۲.
- حاتمی، جواد. قاسمی، مریم (۱۳۹۸). طراحی و اعتباربخشی الگوی مطلوب برنامه درسی رشته های کاردانش با رویکرد کارآفرینی. فصلنامه مطالعات برنامه درسی. سال چهاردهم، شماره ۵۴، ص ۱۱۷-۱۵۲.
- حمیدی زاده، فتحی واجارگاه، عارفی، مهران، گلنار. (۱۳۹۷). تحلیل نظام مند آموزش چندفرهنگی در ایران. نشریه پژوهش در نظام های آموزشی، ۱۲(۴۲)، ۲۵-۳۸.
- حمیدی زاده، کتایون، کوروش، فتحی واجارگاه (۱۳۹۶). آموزش چندفرهنگی، تأملی بر تجارب ایده آل معلمان موفق در مدارس. دو فصلنامه علمی پژوهشی مدیریت مدرسه. دوره ۷ شماره ۱ بهار ۱۳۹۸، ۱۶۳-۱۸۱.
- خسروی، حلاج دهقانی، عادل، بابایی، بهاره. (۱۳۹۷). بررسی تناسب مولفه های برنامه درسی مدارس با آموزش چند فرهنگی از دیدگاه مدیران و معلمان دوره راهنمایی و متوسطه. نوآوری های مدیریت آموزشی، ۵۱(۱۳)، ۷۵-۹۳.
- رحمانی، عذرا، فقیهی، حسینی مهر، سرمدی. (۱۳۹۵). اعتبار سنجی مولفه های آموزش چند فرهنگی برای طرح در برنامه درسی دوره ابتدایی. دوماهنامه علمی-پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، ۷(۲۸)، ۲۳۳-۲۵۰.
- صادقی. (۱۳۹۲). دانش چندفرهنگی و ارتقای سبک زندگی در ایران. فرهنگ مشاوره و روان درمانی، ۴(۱۳)، ۱۱۱-۱۲۴.
- صادقی، علیرضا (۱۳۹۱). چندفرهنگی و نسبت آن با آموزش، ماهنامه رشد تکنولوژی آموزشی، شماره ۲۸(۴)، ۳۸-۳۴.

صادقی، علیرضا؛ هواس بیگی، فاطمه (۱۳۹۹). سنجش میزان سواد چندفرهنگی استادان دانشگاه علامه طباطبائی و ارائه راهکارهایی برای ارتقای آن، دو فصلنامه مطالعات برنامه درسی آموزش عالی، سال ۱۱، شماره ۲۱، بهار و تابستان ۱۳۹۹، ۶۷-۳۱ عراقیه علیرضا، فتحی واجارگاه کوروش، فروغی ابری احمدعلی، فاضلی نعمت اله. (۱۳۹۰). *تلفیق، راهبردی مناسب برای تدوین برنامه درسی چندفرهنگی*.

عزیزی، نعمت اله، بلندهمتان، کیوان، سلطانی، مسعود (۱۳۸۹). بررسی وضعیت آموزش چندفرهنگی تربیت معلم شهرسندج از نظر دانشجومعلم، فصلنامه انجمن آموزش عالی ایران، سال سوم، شماره ۲، پاییز ۱۳۸۹، ۵۵-۷۸. علی پور، نسرین، علی پور. (۱۳۹۵). آموزش چند فرهنگی و قومیت در برنامه درسی. *مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی*، ۱۱(۲)، ۱۶۷-۱۸۲.

عینی اکرم، یزدانی حمید، صادقی علیرضا. (۱۳۹۷). تحلیل محتوای کتاب های درسی مطالعات علوم اجتماعی دوره دوم ابتدایی بر اساس مؤلفه های آموزش چند فرهنگی.

غریبی، گلستانی، سید هاشم، جعفری. (۱۳۹۵). مبانی ارزش شناسی تعلیم و تربیت چندفرهنگی. *تدریس پژوهی*، ۲(۱)، ۸۵-۹۵.

فتحی واجارگاه، کوروش (۱۳۸۸). اصول و مفاهیم برنامه ریزی درسی. تهران: نشر دانشگاهی بال

قلی زاده، آذر، کشتی آرای، نرگس، سهرابی رنانی، مریم (۱۳۹۰). نقش به کارگیری مهارت های مدیریت تنوع فرهنگی مدیران در ارتقای سطح مشارکت اجتماعی دانش آموزان، فصلنامه تحقیقات فرهنگی، سال چهارم، زمستان ۱۳۹۰، شماره ۴

محمدی، شیرکوه، کمال، خرازی، سیدعلی نقی، کاظمی فرد، محمد، پورکریمی، جواد (۱۳۹۵). مدیریت آموزش چندفرهنگی در مدارس ایران، فراتحلیل کیفی، دو فصلنامه علمی و پژوهشی مدیریت مدرسه، دوره چهارم، شماره دوم، پاییز و زمستان ۱۳۹۵، ۸۷-۱۰۷.

نویسنده اول: یعقوب لهرابی تبیین نظریه پردازی شخصی اعضای هیأت علمی از نظر متخصصان...
 مصطفی زاده اسماعیل، کشتی آرای نرگس، قلی زاده آذر. (۱۳۹۸). ضرورت های آموزش چندفرهنگی و واکاوی عناصر و مؤلفه های تعلیم و تربیت چندفرهنگی.
 ملکی پور، حکیم زاده، رضوان. (۱۳۹۵). تبیین برنامه درسی چند فرهنگی با تاکید بر شناسایی مولفه های هویت بین المللی، ملی و بومی برنامه درسی. پژوهش های کیفی در برنامه ریزی درسی، ۴(۱)، ۶۳-۸۵.
 ملکی پور، احمد و حکیم زاده، رضوان (۱۳۹۸). کاوشی پدیدارشناسانه در تعیین شایستگی های کارآفرینان دانش آموخته در قلمرو رشته های علوم اجتماعی و رفتاری. مدیریت در دانشگاه / سلامی، سال هشتم بهار و تابستان ۱۳۹۸ شماره ۱، ۱۶۳ - ۱۸۲
 موسی پور، نعمت اله. (۱۳۹۷) مبانی برنامه ریزی درسی آموزش ابتدایی، قم، انتشارات هوشنگی
 مهرمحمدی، محمود و کیان، مرجان (۱۳۹۷). برنامه درسی و آموزش هنر در آموزش و پرورش. تهران، انتشارت سمت.
 وفایی رضا، سبحانی نژاد مهدی. (۱۳۹۴). مولفه های آموزش چند فرهنگی و تحلیل آن در محتوای کتب درسی.

Acar-Ciftci, Yasemin. (2019). Multicultural Education and Approaches to Teacher Training. *Journal of Education and Learning*; Vol. 8, No. 4; 2019 ISSN 1927-5250 E-ISSN 1927-5269 Published by Canadian Center of Science and Education

Akiba, M. (2011). Identifying program characteristics for preparing pre-service teachers for diversity. *Teachers College Record*, 113, 658-697.

Banks J. A., & Banks, C. (2012). *Multicultural education: Issues and perspectives* (8th ed.). Wiley Global Education.

Banks, J. A. (2010). Approaches to multicultural curriculum reform. In J. A. Banks., & C. A. Banks (Eds.), *Multicultural education: Issues and perspectives* (7th ed., pp. 247- 269). Hoboken, NJ: John Wiley.

Byker, E. J., & Marquardt, S. (2016). Curricular connections: Using critical cosmopolitanism to globally situate multicultural education in teacher preparation courses. *Journal of Social Studies Education Research*, 7(2).

Cherng, H. Y. S., & Davis, L. A. (2019). Multicultural matters: An investigation of key assumptions of multicultural education reform in teacher education. *Journal of Teacher Education*, 70(3), 219-236.

Cook, P. G. (2009). *The Rhetoricity of Cultural Literacy. Pedagogy: Critical Approaches to Teaching Literature, Language, Composition, and Culture*, 9(3), 487–500. 29.<https://doi.org/10.1215/15314200-2009-008>

Dooley, C. M. (2008). Multicultural literacy teacher education: Seeking micro-transformations. *Literacy Research and Instruction*, 47(2), 55-75.

Dudeney, G., Hockly, N., & Pegrum, M. (2013). *Digital literacies (research and resources in language teaching)* (1st ed.). Routledge.

Eisner, E. (1998). "Does Experience in the Arts Boost Academic Achievement?" of schools We need. PP.87,100.

Elena Shliakhovchuk. (2019) Universitat Politècnica de València 4 PUBLICATIONS 0 CITATIONS

Feuerverger, G. (1994). A multicultural literacy intervention for minority language students. *Language and education*, 8(3), 123-146.

Flavell, H., Thackrah, R., & Hoffman, J. (2013). Developing Indigenous Australian cultural competence: A model for implementing Indigenous content into curriculum. *Journal of Teaching and Learning for Graduate Employability*, 4(1), 39–57.

Gay, G., & Howard, T. C. (2000). Multicultural teacher education for the 21st century. *The teacher educator*, 36(1), 1-16.

Geneva Gay., & Mary Stone Hanley. (2010) *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, Volume 72, 1999 - Issue 6 Published online: 03 Apr 2010.

Gorski, Paul C. (2010). Good intention are not enough: a decolonizing ntercultural Education. *Intercultural Education*, 19:515-525.

Grace Feuerverger. (2009). A multicultural literacy intervention for minority language students. ISSN: 0950-0782 (Print) 1747-7581 (Online) Journal homepage: <http://www.tandfonline.com/loi/rlae20>

Gukalenko, O. V., & Borisenkov, V. P. (2016). Multicultural education in the conditions of globalization. *In SHS web of conferences* (Vol. 29, p. 01026). EDP Sciences.

Han, H. S., & Thomas, M. S. (2010). No child misunderstood: Hanover Research. (2011). A crosswalk of 21st Century Skills. Retrieved

from <http://www.montgomeryschoolsmd.org/uploadedFiles/about/strategicplan/21stCenturySkills.pdf>

Hartman, P., Renguet, C., & Seig, M. T. (2018). Problem-based teacher-mentor education: Fostering literacy acquisition in multicultural classrooms. *Interdisciplinary Journal of Problem-Based Learning*, 12(1).

Hsieh, A. L., & Seshadri, G. (2018). Promoting diversity and multicultural training in higher education: Calling in faculty. In *Promoting ethnic diversity and multiculturalism in higher education* (pp. 112-131). IGI Global.

Hsiu-Ping Huang., & Ying-Yao Cheng., & Cheng-Fu Yang. (2016). Science Teachers' Perception on Multicultural Education Literacy and Curriculum Practices. Received 30 September 2016 ▪ Revised 11 November 2016 ▪ Accepted.

Huang, H. P., Cheng, Y. Y., & Yang, C. F. (2017). Science teachers' perception on multicultural education literacy and curriculum practices. *EURASIA Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 13(6), 2761-2775.

Kapoyannis, T. (2019). Literacy Engagement in Multilingual and Multicultural Learning Spaces. *TESL Canada Journal*, 36(2), 1-25.

Kim, Y., Turner, J. D., & Mason, P. A. (2015). Getting into the zone: Cases of student-centered multicultural literacy teacher education. *Action in Teacher Education*, 37(2), 102-119.

Kolesina, E.G. (2017) *Polycultural education in various pedagogical systems // Professional education and society*. №4 (24). P. 34-45.

Kolesina, E.G. (2018) *Cross-cultural literacy in multicultural education: monograph*. Moscow: Publishing house 'Pero', 83 p.

Kucuktas, S. (2016). *Examination of faculty members' multicultural teaching competencies at a four-year institution* (Doctoral dissertation).

Marino Yellin, S., & Archilla Perez, D. (2012). Multicultural Literacy in Education: Meeting the Objectives of the Florida Sunshine State Standards.

Markova, N., Podgorecki, J., & Yusupova, G. Educating young people in multicultural educational environment of higher education institution.

Nieto, S. (1992). Affirming diversity: The sociopolitical context of multicultural education. New York, NY: Longman.

Nieto, S. (2004). Black, white, and us: The meaning of Brown v Board of Education for Latinos. *Multicultural Perspectives*, 6(4), 22-25.

Norton, B. (2013). *Identity and language learning: Extending the conversation* (2nd ed.). Clevedon, England: Channel View.

Olur, B., & Oguz, A. (2019). Qualification Perception of Prospective Teachers on Multicultural Education: A Need Assessment. *Online Submission*, 8(4), 165-184.

Pattnaik, J., & Vold, E. B. (1998). Preservice teachers' multicultural literacy: Are we missing the forest for the trees?. *Equity & Excellence*, 31(3), 73-84.

Pedersen, P. (2004). *110 experiences for multicultural learning*. Washington, DC.

Pope, R. L., Reynolds, A.L., & Muller, J. A. (2004). *Multicultural Competence in Student Affairs*. San Francisco: Jossey-Bass.

Schmidt, P. R. (1996). One teacher's reflections: Implementing multicultural literacy learning. *Equity and Excellence in Education*, 29(2), 20-29.

Schweizer, B. (2009). *Cultural Literacy: Is It Time to Revisit the Debate?*, Thought & Action, 2009. Thought&Action, 51–56. Retrieved from <https://eric.ed.gov/?id=EJ930461>

Segal N., Kancewicz-Hoffman N., L. U. (2013). Cultural Literacy in Europe today (Vol.January). Retrieved from. https://www.unilu.ch/fileadmin/fakultaeten/ksf/institute/kuwifo/dok/cultural-literacy_esfpolicy-briefing.pdf

Sergeeva, M. G., Shafazhinskaya, N. E., Smirnova, M. A., Poliakova, I. V., Polozhentseva, I. V., Goltseva, O. S., & Kolosova, G. M. (2019). Development of teachers' cross-cultural literacy in the system of further vocational education. *Religación. Revista de Ciencias Sociales y Humanidades*, 4(13), 249-254.

Shliakhovchuk, E. (2021). After cultural literacy: new models of intercultural competency for life and work in a VUCA world. *Educational Review*, 73(2), 229-250.

Sue, D. W., & Sue, D. (2013). *Counseling the culturally diverse: Theory & practice* (6th ed.). New York, NY: John Wiley.

Taylor, L., & Hoechsmann, M. (2012). Why Multicultural Literacy? Multicultural Education Inside and Outside Schools. In *Precarious International Multicultural Education* (pp. 315-332). Brill.

Villegas, A. (2019). *Multicultural Education Implemented in Elementary Schools*.